

România literară

Două secole VOLTAIRE

(Paginile 20—21)

LEGITIMĂ MÎNDRIE

CUM s-ar putea sintetiza sentimentul de unanimă satisfacție la capătul celor cincisprezece zile ale unui atât de vast itinerar — cel pe care l-a întreprins tovarășul Nicolae Ceaușescu împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu în cele cinci țări ale Asiei, începând cu Republica Populară Chineză, continuând cu Republica Democrată Coreeană, Republica Socialistă Vietnam, apoi cu Republica Populară Laos și Kampuchea Democrată?

Entuziasta primire din după-amiaza zilei de 30 mai, la aeroportul Otopeni, a înaltei delegații de partid și de stat, în ovațiile a mil și mii de cetățeni al Capitalei urind din toată inima un „Bun Venit”, sentimentele armonizate cu cele a milioane și milioane de participanți prin intermediul undelor radio-televizate la această sărbătorească manifestare de vibranta stimă pentru cel mai iubit fiu al patriei, — constituie, prin ele însele, un răspuns-mărturie la o asemenea întrebare.

În anii de după Congresul al IX-lea al Partidului, în semnificativă ascendență, relațiile României s-au multiplicat într-o proporție care, astăzi, atinge nivelul celor mai prestigioase dintre statele dezvoltate ale lumii contemporane. Concepția politicii internaționale a Partidului și Statului nostru, sub călăuzirea și veghea creatoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, a câștigat, într-un ritm de dreptul spectaculos, noi și noi dimensiuni. Relațiile de strinsă cooperare cu statele socialiste s-au definit tot mai elocvent într-un cadru rodnic în virtutea unei înalte principialități; legăturile cu noile state, în curs de dezvoltare, s-au amplificat pe măsura validării numărului comun ca lege supremă, de neabătut, — cel al suveranității, independenței și integrității naționale; nu mai puțin, politica de cooperare economică, tehnico-științifică, culturală cu țările avansate de pe glob și-a aflat noi și noi parametri, marcând — în deplină concordanță cu imperatiile demnității ca stat și ca națiune a României socialiste — transpunerea ei în documente sub indicele universal. În același timp, prezența tot mai activă — în inițiative fecunde, în modalități continue adecvate dialecticii, atât de vii, a vieții internaționale — a țării noastre în Organizația Națiunilor Unite pe ansamblul sectoarelor sale, în toate celelalte instituții, asociații, activități de anvergură mondială; participarea, tot mai pregnantă, la ceea ce constituie zi de zi problematica lumii contemporane — față de atâtea și atâtea unghiuri din care opinia publică de pe toate meridianele a acumulat, progresiv, elementele a ceea ce constituie, cu atita pregnanță, actuala politică externă a României.

Prestigiul acestei politici e cu atât mai revelator cu cât, în determinarea lui structurală, ea și în reprezentarea lui la dimensiunea mondială, s-a înscris, cu mereu sporite atribute de considerație și de stimă, personalitatea excepțională a secretarului general al Partidului Comunist Român, a președintelui Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Neobosita lui activitate se înscrie astăzi ca un factor de referință în toate problemele de anvergură ale omenirii. Poziția de înaltă principialitate și, totodată, generatoare de soluții fecunde, de noi contribuții la cele mai acute chestiuni privind destinderea, dezarmarea, noua ordine economică; eforturile pentru abordarea constructivă a problematicii sub-dezvoltării; intervențiile susținute pentru distribuirea justă a materiilor prime și a eucerilor tehnologiei moderne, pentru eradicarea analfabetismului, corolar fiind consolidarea păcii și o nouă ordine internațională —, această poziție a României socialiste, sub strălucitul semn al personalității președintelui său, a devenit o vie realitate a propășirii lumii contemporane.

Ca atare a fost întâmpinat, ca atare se explică atât de prestigiosul succes al recentului itinerar — de proporții istorice — efectuat între 15 și 30 mai 1978. Ca atare a și fost înscris în anele contemporaneității.

■ BUCUREȘTI, marți, 30 mai 1978, pe aeroportul Otopeni. Mii și mii de bucureșteni au întâmpinat cu dragoste și bucurie pe tovarășul Nicolae Ceaușescu și pe tovarăsa Elena Ceaușescu.

Un imens spațiu al faptei

■ ZILE și ore limpezi, imagini aureolate de curcubeiele și purpura dimineților orientului, izbucniri de bucurie și semne grațioase de dragoste și prietenie, într-un spațiu unde gestul și zîmbetul au semnificații adânci, universale, și pretutindeni oameni, oameni harnici și ingenioși, oameni însuflețiți de idealuri nobile, de sentimente generoase, angajați ca și noi, alături de noi, în epopeea transformării și reîntineririi planetei...

Un imens spațiu al faptei, al creației, al speranței, adus aproape de inima noastră de micul ecran, desfășurând înaintea ochilor noștri înrourați de emoție stampa de mătase a unei lumi mirifice, cu caligrafia în tuș a credințelor noastre în progresul și înflorirea omenirii. Transmisă subțire, ca o poezie, pelicula de mătase încărcată de imagini a coborât, sub stele, pe cablurile nevăzute ale satelitului, ne-a învăluit conștiințele, ne-a făcut participanți, nemijlocit, la una dintre cele mai importante misiuni ale luminatei politici externe a statului nostru.

Și astfel, vizita președintelui Republicii Socialiste România în cinci țări prietene din Asia a fost însoțită, clipă de clipă și etapă cu etapă, nu numai de interesul și entuziasmul întregului popor, dar și de adevărate și lucrarea lui, de creația lui pe toate planurile, ce confirmă unitatea și forța democrației socialiste. Un popor nobil și hotărât își asigură prietenii de hotărârea lui, și consolidarea și înflorirea relațiilor cu țările vizitate, rod al unei politici înțelepte, nu au alt țel decât de a statornici, prin prietenie și colaborare multilaterală, reguli și practici demne de timpul nostru, inaugurarea unei noi ordini internaționale.

Am trăit momente de vie emoție urmărind fiecare pas merit să dea expresie lapidară năzuințelor noastre de mai bine,

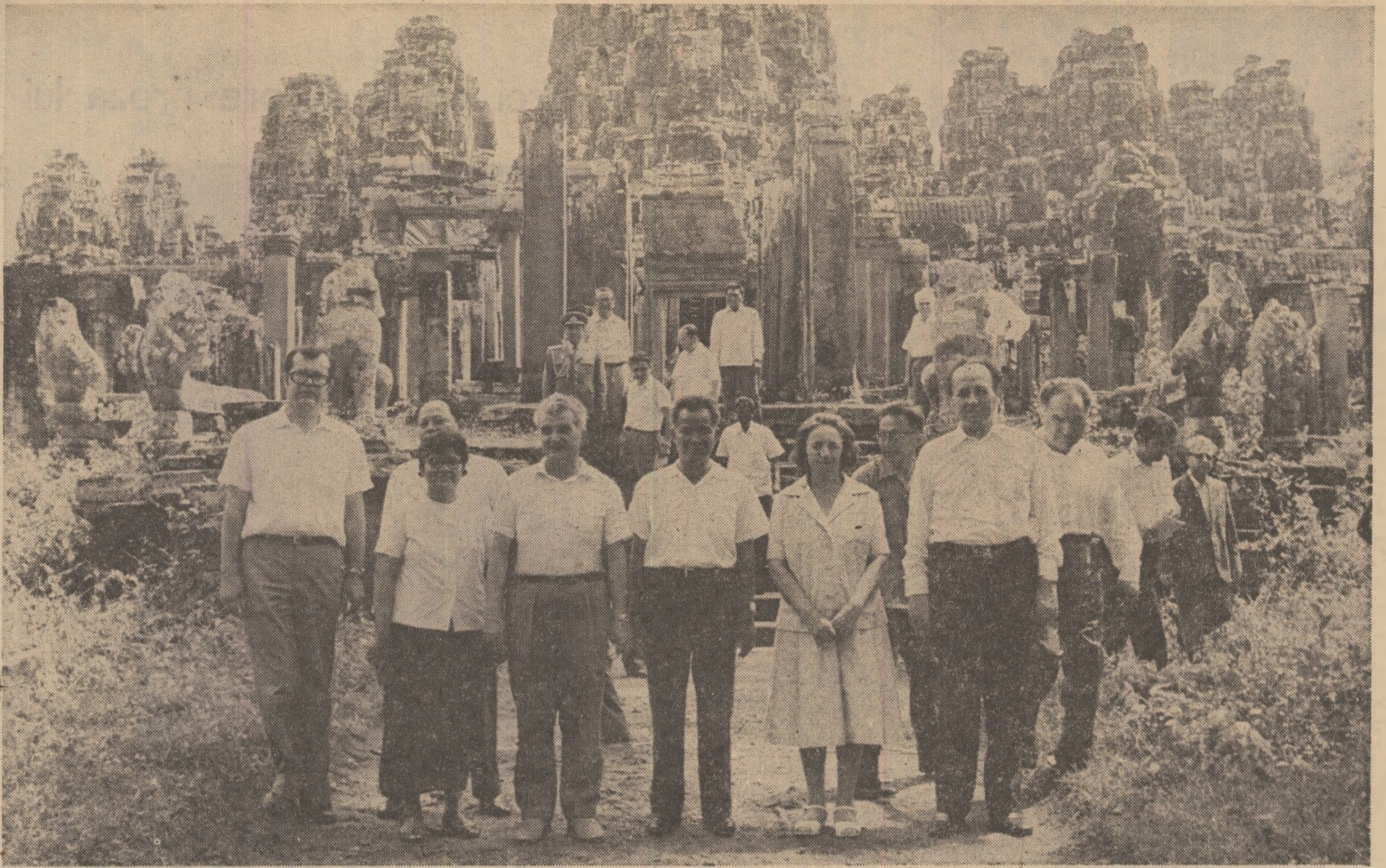
iubirii noastre de dreptate, voinței de a ne apăra libertatea, suveranitatea, independența. Larga desfășurare de proiecte și planuri concrete, privind colaborarea politică, economică, tehnico-științifică, culturală, discuțiile de lucru cu prietenii încercați stau mărturie că înțelegem la un mod nobil și la o scară largă rosturile lumii în care trăim și muncim, și nu este mândrie mai mare decât a vedea că spusele noastre se transformă în fapte, că afirmațiile noastre devin, în termene istorice scurte, viață și realitate.

Sentimentele și ideile solidarității dintre partidele, țările și popoarele militând pentru o nouă orinduirea internațională s-au desprins din litera de aur a cuvintelor și declarațiilor, pretutindeni înaripate, ele au trecut nemijlocit în domeniul practicii, enunțând prin fapte principiile ce ne călăuzesc, deschizând calea unor modalități noi de cooperare, exemplare și extrem de rodnice, așa cum se cade să se stabilească între parteneri ce își datorează respectul deplin, încrederea, sentimentele de dragoste și prețuire.

Însoțită de cele mai frumoase sentimente ale scriitorilor acestui popor, înalta vizită a președintelui Nicolae Ceaușescu în cinci țări din Asia s-a bucurat de adevărate lor întreași. Universul artei este universul poeziei, iar din ideile și faptele învederate de această importantă misiune se desprind înălțătoare imagini poetice. Dacă sensurile profunde ale artei sint omul și epocalele sale înfăptuiri, întru emanciparea omului și deplina sa libertate, apoi recenta vizită reprezintă pentru scriitorii un amplu repertoriu de teme și sugestii poetice, căroră, cu toții, nu vom întârzia să le dăm înaripată expresie.

Mircea Horia Simionescu

KAMPUCHIA DEMOCRATĂ. ANGKOR. La celebrul monument de artă Angkor Thom

Cu brațele deschise

LIMBAJUL esențializat al comunicatelor oficiale, comentariile, descrierile ample din presă și fastuoasele imagini fulgerate spre retina noastră de uluitoarele relee ale televiziunii ne-au incitat mintea și ne-au aprins imaginația din clipa descinderii din avionul prezidențial a tovarășului Nicolae Ceaușescu, a tovarăsei Elena Ceaușescu și a celorlalți înalți soli ai poporului nostru pe pământul Chinei, vast continent de străvechi civilizații, culturi și forțe umane. Din Pekin pînă la Phenian, în Coreea populară democratică, pe stadionul „Morabon“, unde mii de tineri și tinere, într-o infinitate de culori, forme și sunete, au prezentat acel fantastic spectacol figurind portretul iubitului oaspete și chemările la solidaritate și prietenie, zîmbetul pe buze și brațele larg deschise au fost semnele distinctive, simbolice ale dragostei reciproce, ale ideii inestimabile că, indiferent de punctele cardinale, prietenia rămîne prietenie cînd se întemeiază puternic pe principiile demnității naționale, ale egalității și suveranității.

Din „țara dimineților liniștite“ pînă în Vietnam, din Laos pînă la Pnom Penh, capitala Kampuchiei Democratice, sau Delhi, capitala Indiei, tineri, înțelepți oameni de stat împovărați de ani și experiență, filosofi și poeți și-au deschis inimile și brațele în fața brațelor și inimilor deschise ale solilor României socialiste, fără care știe să stea la greu ca și la bine alături de prietenii adevărați.

Imaginația noastră, a celor de-acasă, a întrezărit scinteierea de diamant a aerului vibrînd de energia multîmilor adunate să întîmpine delegația României socialiste. Auzeam nu numai sunetul aparte al elogiilor aduse bărbatului care cu atîta strălucire ne reprezintă, aduse politiciii partidului și statului nostru, dar și foșnetul grațios al eșarfeilor de mătase — adiere de pace, încredere și liniște. Privind chipul Președintelui nostru, privindu-ne chipul răsfrînt miraculos în ochii și chipul lui, ne spunem: da, el este prin noi și noi sîntem prin el cei mai bogați în stimă și amintiri, în emoții și în bucuria, împlinită, de-a trece prin lume cu visul activ de-a

lupta ca pămîntul să fie o lume de posibilități și bucurii pentru toți oamenii.

Primind de la lumea întreagă tot ce este demn și sănătos de primit și dînd lumii tot ce-o poate îmbogăți cu un fior de simțire, voinție și bunătate românească, respirăm în deplină consonanță cu umanitatea și facem să respire prin noi vibrația spiritului umanist. Intransigența și consecvența principiilor noastre propun, constructiv, zilei de azi, crispată încă de nori întunecoși de agresivitate și discordie, un viitor al rațiunii și păcii, al triumfului atît de omenescului sentiment de destindere și bună conviețuire, de respect și interes reciproc.

„Situăm ferm la baza tuturor raporturilor noastre, — spune neabătut tovarășul Nicolae Ceaușescu, — principiile egalității în drepturi, independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc, ale respectării dreptului sacru al fiecărui popor de a-și hotărî de sine stătător destinele — principii ce se afirmă tot mai puternic pe arena mondială ca singurele ce pot chezașii pacea și colaborarea între popoare“.

În viziunea noastră contemporană, în felul nostru de-a privi lumea și de-a lăsa lumea să privească spre noi, se face simțită nu numai tradiția noastră de-a surîde oricărei frumuseți și oricărui semn de prietenie, dar și înaltului simț moral ce ne călăuzește cu simplitate, dîndu-ne imboldul de a ne apropia cu dragoste și respect de particularitățile de simțire, gîndire și acțiune ale fiecărui popor, ale tuturor națiunilor, mici sau mari.

Iată de ce vizitele tovarășului Nicolae Ceaușescu în marile țări de cultură ale Răsăritului, China, R.P.D. Coreeană, Vietnam, Laos și Kampuchia, India, convorbirile purtate referitor la toate marile teme și probleme cu care se confruntă umanitatea, precum și acordurile stabilite, de colaborare multilaterală, materială și spirituală, constituie într-adevăr un capitol luminos de istorie contemporană.

Alecu Ivan Ghilia

Prietenie și colaborare

NU sînt, cred, singurul scriitor, cetățean al României socialiste, care își amintește în aceste zile, cînd secretarul nostru general și președintele țării și-a încheiat vizita în cinci importante țări ale Asiei, de unele romane, nuvele, poeme sau piese de teatru a căror acțiune se petrece în locurile ce coincid cu acest itinerar semnificativ pentru politica noastră de pace, prietenie și colaborare.

Vreau să mă opresc aici doar la doi dintre cei mai valoroși scriitori ai secolului nostru ale căror opere, citindu-le cîndva, m-au apropiat de problematica atît de importantă și actuală pentru noi cît și pentru lumea întreagă, astăzi. Mă gîndesc la André Malraux, omul politic francez, dar mai ales la scriitorul militant umanist, care, prin opera sa, mi-a trezit de mult interesul față de lupta pentru libertate a popoarelor asiatică. În „La condition humaine“ (Condiția umană), cartea revoltei înăbușite din Șanghai, personajele Kyo și Tșen îmi sînt tot atît de adînc întipărite în memorie ca și lungul șir al evenimentelor din „Les conquérants“ (Cuceritorii). Dacă ne gîndim că autorul a scris aceste cărți, precum și „La vole royale“ (Calea regală), încă în preajma celui de al doilea război mondial și chiar înaintea izbucnirii conflictului armat cu imperialismul japonez, cînd partidul comunist chinez avea să sprijine frontul anti-japonez al unității naționale, atunci previziunea creatoare nu este captivantă numai din punct de vedere literar, ci, înainte de toate, captivantă din punct de vedere politic. Politica însă, prin aspectele ei constructive, este astăzi mai mult ca oricînd un mijloc menit să promoveze pacea și colaborarea între popoarele eliberate de aspirare. Sub acest semn s-au desfășurat, pe acel vast teritoriu al lumii, și recente

vizite ale tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Această călătorie îmi amintește, totodată, de inițiatorul teatrului epic, Bertolt Brecht, a cărui piesă „Der gute Mensch von Sezuan“ (Omul cel bun din Siciuan) am văzut-o cîndva la Teatrul german din Sibiu. Scrisă la începutul celui de al doilea război mondial, autorul își încheia piesa lăsînd-o pe eroina principală, Jen Te, să rupă hîrtia cu ordinul dat, care o silește „să fie bună în ciuda faptului că trăiește“.

Mesajul acestei piese lasă să se întrevadă că ar trebui schimbat totul. Cu alte cuvinte, societatea chineză veche, perimată, dinaintea revoluției socialiste. Aici, ca de altfel și în povestirea „Me-ti, Buch der Wendungen“ (Me-ti, cartea schimbărilor), cît și în poemul „Legende von des Entstehung des Buches Tao te King“ (Legenda elaborării cărții Tao te King), personajele acționează pînă la necesitatea de a comunica pe plan social și politic.

Convins de necesitatea de a comunica pe plan politic, în care sînt implicate marile idealuri ale culturii, ducînd, în acest sens, mesajul de cooperare și prietenie al poporului român în imensul spațiu locuit de popoarele din China, Coreea de nord, Vietnam, Laos și Kampuchia, tovarășul Nicolae Ceaușescu continuă manifestările sale atît de fructuoase pe plan internațional. Sînt acțiuni care i-au adus de mult prețuire și recunoștință pînă departe, dincolo de hotarele țării noastre, înscriindu-se, și cu acest prilej, ca o importantă contribuție la ceea ce am putea numi condiția umană, modernă, a istoriei României socialiste de azi.

Arnold Hauser

Candoarea poeziei

● IRINA AIRINEI avea cincisprezece ani cînd a scris aceste poezii. Cu cîteva luni în urmă, POPA CRISTIAN, treisprezece. Din tîrîmul lor, doi copii-adolescenți se uită la lume, duși de gînduri și de întrebări. Se uită la mișcările Firii, la un timp al pămîntului și al oamenilor, căruia îi spun, fără sfială, istorie.

Cînd și-a citit poeziile, într-o adunare de cenaclu, Irina Airinei părea că știe și că nu știe ce face. Retrasă apoi lingă niște colege protectoare, n-a mai spus nimic, și era cuprinsă de o sfială ca la o muștrare, la vorbele de laudă ce i se aduceau. Cum semăna cu Lab's, așa cum l-am cunoscut, atunci, abia răsărit cu mirare dintre mițele cojoacei albe! Și ochii, care erau și nu erau din rotirile celor cincisprezece ani. N-am mai auzit-o vorbind, cuvintele ei parcă s-au cheltuit numai în suferințele scrisului. Și n-am mai văzut-o de-atunci, s-a ascuns între cărți și caiete, lăsîndu-ne istoria Moldovei în mărturisirile grave ale unui destin ce se anunță.

Cînd a intrat în redacție, Popa Cristian era un copil, chiar neobișnuit, prin cutezanța vorbei, dar tot o fărîmă de om părea să fie. Am vorbit, l-am ascultat. Cu impresia poeziilor citite, a căzut o întrebare: — Ți place Eminescu? (Întrebare fără rost, cui nu-i place Eminescu?) — Da, îmi place, fără îndoială, dar ne deosebim temperamental. — Și care poet îți este mai apropiat? — Blaga, mai mult prin poezie. De filosofia lui am început să mă îndepărtez. Caut o filosofie personală. — Și cum ar arăta această filosofie? — Știi, ca să se bucure de viață și să o înțeleagă, omul trebuie să deprindă și un pic de suferință... Vorbeam ca doi oameni încercați de viață. Mă uitam la el și îmi venea să-l provoc la o joacă, de-a țurca ori de-a ascunsul, afară, sub cer și printre lucrurile lumii. O, pe el nu-l băteau asemenea gînduri, chinuit de propria lui filosofie. Cînd a plecat, Popa Cristian era un om mare, în toată legca.

Și Cristian, și Irina sint copiii „Săgetătorului“, ai locului unde un om de inimă și rară dăruire, profesorul Tudor Opreș, de ani de zile are grijă de viitorul literaturii române, în bîntuirea de manuscrise. Un cenaclu adevărat în fiecare an prin cărțile de poezie ale celor mai tinere condeie. Să nu scăpăm din vedere acest fapt, această lucrare în care viața fără oprire a țării își pregătește condeierii de mine. Întotdeauna de mine.

I. H.

Desen de Mihu Vulcănescu

Irina AIRINEI

Dor

Eu vin în amintire, un tilc rotund de ceață,
Vin ca o inserare sau ca o dimineață.
Mi-am prins în fire zborul icoanei ce se teme
Și zările-mi mărunte-s zimțate cu blesteme.
Eu vin curat ca visul ascuns în prunc sau

pruncă,
Dar care dor mă cheamă și care dor
m-aruncă?

O frunte de cărare, trifoiul ca zăbunul,
Am să ascult pămîntul și-am să-mi aud
străbunul

Să mă răsfir prin troiți de să răsunе dorul
Și-n fundul meu de mare am să-mi sădesc
izvorul.

De-aceea vin prin zarea brăzdată pe la poale
Și prin scaieții lunii fug cu picioare goale.
Și-amurgul în copite mi-l duce o cireadă
Prin zorii lumii mele și codrii lungi de zadă.

Ci numai...

Pășeam pușin și aspru pe drumul plin
de sorți,
La freamătul luminii, cioplit subțire-n porți.

Mă răvășeau stejarii, inele lepădînd
Și eu pășeam a cîntec, pășeam ca un descînt.

Stejarii mă string tare cînd trec din piatră-n
piatră
Și nu știu cum, da-mi pare că zarea e sărată

Si locul de sub mine erupe, nu știu cum,
De parc-aș fi un pocnet de muguri, nu și
drum.

De mult nu mai văzusem așa o dimineață,
Cu-n coș de viață-n mină, un coș de
precupeață,

De mult nu mai văzusem așa niște ninsori
Ce-mi troieneau poteca de vis rotund, cu
flori,

De mult nu mai văzusem convoi de zurgălăi,
De-un stîngen și mai bine zvonindu-ți anii
tăi...

Și deci un freamăt liber nu-ți pară efemer
Ci numai ca albastrul ce cade de la cer,

Ci numai ca surisul ce vine de la ploii,
Ci numai ca lumina ce se numește noi...

Ca o poveste...

Caii mei aleargă cu trop,
Inimă aspră, otavă moale,
Inima-mi stringe basmele snop,
Iarba din mine naște metale,

Caut culoarea cerului meu,
Zare subțire, greierii țintă,
Cerul se-nalță mausoleu,
Mica lăcustă vrea să mă mintă.

Trebuie macul neasfințit,
Hopul din mine apelor roșii,
Coasa din șură de-a adormit
Țin, la tăcere, sfat cu strămoșii.

Coame de noapte cailor mei,
Luna-mi răsfiră ziua cu dropii,
Cînd, prin furnale timpii cei grei
Au să mi-i nalțe greierii plopii.

Nu știu cînd primele tot dimineți,
Stelele-rouă de sinziană
Au să-mi usuce marea pe creți,
fumul-mașină, fumul-liană,

Ploaie-zăpadă, floare de tei,
Eu trec în piatra robită mîinii,
Rod primăvara ne-aduce miei
Plec în străfundul polului pîinii.

Vreau însă iepelor mele cu trop
Lumea cu greieri, aburi de creste,
Știu chiar și ele lumii că-ncrop
Miezul luminii ca o poveste.

Cristian

POPA

Pierdere

Apele ne fură clipele
Una cite una
Purtîndu-le pe unde.
Copacii sug seva iubirii
Prin vechile rădăcini
Înfipte în noi.

Pentru clipele pierdute,
Nu putem fi nici copaci
Nici ochii pămîntului,
Numai oameni.
Atit.

Pentru noi și pentru ceilalți,
Numai oameni.

Bătrîn rit

Uită-te,
Uită-te,
Și uită ce-ai văzut!
S-ar putea
Să te îmbolnăvești
Pînă în tînuitul simburе
De stele.
Te-ai gîndit vreodată
Că ești prins
În hora luminii?
Uită-te,
Dar să nu vorbim
Despre clipe.
S-ar putea
Să ne tremure vocea.

Sîntem toți copaci

Sîntem toți copaci
Ca să putem urca
Sau cobori
Prin porțile sparte
În frunzele
Care cad în nori
Și țărîna noastră
Să fie cer
Celor de sus.

Ce ești tu, Patrie?

Ce ești tu, Patrie?
Un zbor
Numai tu poți zbura
Pe aripi de grîne și cîntec
Numai un Brînceuși a existat
Ca să te dăltuiască
În stîncă munților,
Pasăre măiastră.
Ce ești tu, Patrie?
Un zîmbet
Zîmbetul primăverii
Ascuns în primele flori,
Zîmbetul de aur al grinelor,
Zîmbetul izvorului
Șoptind pe lingă brazi.
Ce ești tu, Patrie?
Tu ești fiecare din noi
Și noi toți.

Relief

De-abia acum mi-am dat seama
Că în cîntec găsește relieful ctitorit de maci
O cetate de maci cu porți de vînt
Și dealuri, dealul și valea unui cîntec
Ferecate în ecoul invers
Din mine și din durerea fără nume
Care se poate numi bucurie.

Gheorghe TOMOZEI

Arhivă de fluturi

Mai rideți de arhiva mea de fluturi ?
Tot nu mă credeți cum că sînt sigilii
sărite de pe îngropate scuturi
rivnite de Horați și de Virgilli ?

Stă în puterea mea să-i trag din vulturi,
pot să comprim peneturi lungi și gheare,
iar ei îmi pirotesc peste sertare.
Mai rideți de arhiva mea de fluturi ?

Un echilibru

Și nestatornicia, neașezarea ori vidul,
trebuie să aibă un fel de Odaie
unde să nu le ajungă frigul
și unde să se spele de ploaie...

În toate, un punct stabil : în marea
domolindu-și în ancore clătinarea,
în tot și în toate,
păienjeniș și fluiditate
și-ntreagă această mișcare-nțeleaptă
are amestecare și mina mea dreptă...

Cînd și cînd

Iarnă ca-n odaia de somn și iubit,
toamnă ca-n vestibulul cu umbrele,
primăvară ca-n podul cu poze gălbenind,
vară ca-n bucătăria bucuriei...

Am fost

Plîns-am pe stîncă pe care șezum
de ne-a fost bucătăru și adăpost
și-n care-n urmă ne-am intrupat —
hieroglife cu tiparul mișcat
și încă te mai întreb și acum
privindu-ne, pietre, pe drum :
— Am fost ?
— Fum !

Megalopolis '78

Să speli ziarele la-ncheieturi
de transpirația crimei ; să nu poți uita nimic
din pricina grevei gunoierilor
colectînd amintiri menajere,
s-ascuți meciurile dintre surdomuți
pe care le transmit la radio orbii,
să depinzi de vehemența conductelor
și să te spinzuri de țipete
(cînd încă se mai poate muri dintr-un
vers !...)

Cetatea ? Ochi roșu
scufundîndu-se în spuma oceanului,
pină la git...

Întoarcerea fiului

În cinstea credinciosului berbece,
gras și buclat de fin aromitor,
tatăl duios, prin sabie îl trece
pe așteptatul fiu risipitor...

Joc

Curg animale jupuite din cărți,
cineva face focul sub ultimă zăpadă
în vreme ce chiromantul bătrinei cetăți
îi citește viitorul, în palma întinsă,
Afroditei din muzeu,
cu mult prea groase pulpe pentru gustul
meu...

Cîntec de dragoste

Noaptea-n friguri se divide
cînd încă mai am gură să-mi las
sărutul pe degetele despletite,
întoarse-n oglinda lor de popas.

Și oglinda e gură rănită
și-n fiecare dinte te-arăți,
ca o regină umbrită
de crenelurile unei roase cetăți...

Oglinda în mărul ce ești se înfige,
suc dulce îmi curge în barbă
dar zeama e singe și frige
și după ce trece,
sînt iarbă...

Nervi de primăvară

...Și nervii, spintecînd carnea, neauzit,
nervi la vedere,
ca arcurile de somiere
pe care grase perechi s-au iubit,

nervii țîșnind ca otava (cine să-i taie ?)
visul se-mpăroșează cu ei,
iată-i largi ca gleznele unor uitate femei,
ori ca spirale dintr-o veche ploaie...

Un calendar

E duminica mea (au și vapoarele una)
e o vinere a paharelor desperecheate,
o lună a potcovarilor de diligențe,
o miercură a înghițitorilor de săbii,
o marie a pietrelor hieratice,
o sîmbătă a copiilor tăiați în felii
și e o joie în care auzi clopotul
cum umflă burta vinovată a caisei...

Cine le scrie ?

Aerul se scrie singur cu albine,
știi cărți ce se citesc singure,
(ele-n de ele)
cu litere citîndu-se una pe alta
și pentru care nu mai e nevoie de ochi.

Dar cine le scrie ? Cine
le scrie ?

Mănușa

...Zăpada e mănușa cu care-mi cauți gura...

Impresie

Caii-n muzee arse, beau iarba din picturi...

Tipograf

Scrie cu unciale pe străzi : Melancolie.

Fructe

Fructe duhnind în lăzi ferecate,
caii albi de făina brutăriei,
iarna —
tipograf de litere bicefale
și cărți adorate, aduse de corăbii cu pinze,
dospind în antrepozite...

Vasile NICOLESCU

Clopot

I

M-am prins de sunetul tău, clopot ne
imperceptibil sfărîmat de zămisirea-
spirală a fulgerului biciuind o oglindă
urlet al uraganului în scoica me
mugur de armonii altădată, scorbura
șuvoi de sunete smuls odată cu brațul
clipocit al bronzului care fierbe în vi
clopot năzdrăvan, clopot asurzind vise
abstracție a singelui meu care bubuie
înger răpus de-nălțimea zborului me
fiară de aur, prunc somnambul,
clopot !

II

Ce veselie, ce distanță, ce risete,
încredere răsărind în cetățile scufunda
ce irizare aurea pămîntul cînd trecea
frunzele tremurau de emoție, năluca
rupea cu dinții orchideea soare
văluri ieșeau din pereți inchipuind un
de saltimbanci, și privirea inge
cu capul plecat spre miniatura unui z
spre transparența de zăpadă a
aiurînd prin pahare,
ce veselie, ce distanță, ce risete,
deasupra norilor te rostogoleai inuman
te rostogoleai în adîncuri de m
surizătoare inocență, clopot, călușel de
uimire a lucrurilor care se trezesc pri
la atingerea ta,
odată cu dragonii albaștri prelinși în
Ce veselie,
ce distanță,
ce risete !

Aurel RĂU

Ochelarii

Să-i pun. Și să ies bruce din ceață.
Să fugă umbrele turburi ale literelor
și să-mi văd iar cuvintele.

Odinioară, ne tutuiam. Nu știam
de frontiere între aproape și departe
între lucruri și cerul gîndului.

Și astfel prețul lor crește. În dioptr
de-acum secretul, al pașilor dinspre
spre tine. Să-mi scrii...

„În rai“

Intr-un picior. Sînt picioarele descu
sînt mîinile zbor planat.
Lovită piatra cu degetul mare, sfînd
dintr-un patrat într-un alt patrat.

Piatra subțire și albă ca un săpun
scăpat în rîu, piatra soare,
piatra pe negrul pămîntului lunii m
piatra cu țara în întrebare.

Și vom uita labirintul și se vor s
în spin, moriștile bonzarilor.
În timp ce saltul continuă, al cocoru
și-armîndeni țîn drumul larilor.

III

M-am prins de sunetul tău, clopot neauzit, din
seminția
fără prihană a unei lumi ce-o să vină,
semn, hieroglifă, mușcătură de șarpe, arsură-a
unei revelații,

clopot-cetate,
rămuriș de cristale,
vameș al porților care nu se deschid niciodată,
călcii de Cenușereasă împotmolit în auroră,
carapace a stelelor plutind în oceane,
pumn bătind pe-nfundate
clopot,
ivit din moarte, ivit din viață,
in ele prelungindu-te deodată,
tot mai stins, tot mai puternic,
tot mai încet, tot mai sălbatic,
tot mai lent, tot mai năvalnic,
tot mai rar, tot mai năpraznic,
clopot !

Fructele mele

Nimic nu mă mai poate smulge
bucuriei de-a sta cu buzele-n iarbă,
electrocutat de cine știe ce meteori
cind laptele cucului începe să fiarbă.

Nimic nu mă mai poate smulge
bucuriei de-a sta cu ochii-n furtună,
zgâlțit, răsturnat, măturat odată cu frunzele
țărmlui, lingă-o mare nebună.

Suspens

În scutece purtat, de mult, într-o noapte
cu rădăcina căpcăună,
printre fugitive troiene
mișcate absurd de furtună,

prin urletul fiarelor plesnind zăpada
și aburul gurii lor crescînd ca un nor
în care mi-am ascuns palidul suflet
de colții ca un șiș neiertător...

Întîlnire în oglindă

De cînd nu te-am mai văzut,
doamne, cit de mult te-ai schimbat,
ai pașii mărunți ca nisipul, ochii —
virteje de ierburi uscate de mare,
ai cearcăne de corb spinzurat de umbra muntelui,
părul tău e-o bucată alburie de nor
în care dorm visele îngîndurate
cu miinile deasupra capului.

Petrecherile mele

După ce ascult primele patru sau cinci măsuri
ale toccatei bătrînelui cantor
pe care luminările l-au văzut compunînd
cu ochii în lacrimi,
după ce aud acele explozii ale materiei care cîntă
și-nțeleg nașterea luminilor, chiar și unele detalii
ale Facerii,
visele focului, ale apei și ale aerului
sau ce-a fost înainte de aceste elemente,
zborul înclinat al atomilor
marșul nupțial al fluturilor înaintînd
cu aripile foarte ridicate
pe crengile putrezind în apa care privește în cer,
pescărușul rătăcind
în ochiul de apă al muntelui,
deșertăciunea uraganului
sfîșiindu-și chipul,
curcubeul odihnindu-se
între două săruturi
odată cu puzderia misterioasă a formelor
care caută mereu alte forme,
după toate acestea,
eliberat de pionii cuvintelor
cultiv rouă.

Biserică în Mosul

„Și cîmpiile Asire“... am mai trecut
pe aici, vaste nopți.
Pe-această piatră voi zidi biserica mea
românească, în Mosul.
Aripi subțiri, generoase prin țării,
un bufnet surd sumbru luna.
Se încrețește pămîntul ca o mare,
se-nvolvurează stins inima.

Dintr-un aprilie

Colocviul amintirii și al culorilor
trecut pe sub sfînta masă.
Lucrarea de țesătoare ce-o țes albinele,
riul cu gust de lut.
Absența celui care-a plantat pomii,
rotarul pe patru roți,
docilitatea de fete rustice a staminelor,
cai ronțăind lumini.
Busna de fluturi a noilor generații.
Din cînd în cînd, leneș lovind aromele,
ca smocuri, într-o bandură, de vînt,
adormită...
Singurătatea în cer a ploului.

Arpegii (II)

Lumina ploii mi-a lovit fereastra
Și-n oră iată n-am nimic mai sacru
Decît să ies între pămînt și picurii
De nori roind căroră vraci li-i vîntul.

Cercei roșcați și-au prins arinii văii ;
Fireturi galbene pe deal alunii ;
Cruci noi, de verde, brazii-n virf ; mărgele
În țipăt gaia ; găitane prunii.

Și-urgia sură — chemători și druște
Și plesne lungi — de-o transă umple
munții.

Sînt întîmplări mai mari decît credința
Că-n lemn de corn ai de-ncrestat un nume.

Mă las purtat așa, ca stropii-n spulber,
Pe-o creastă. Nu-i clar : drumul drept
voi ține,

În lănci cădea-voi, ori pe un braț de stele.
Regrete. Doruri. Teamă. Zoruri. Bine !

Desene de Mihu Vulcănescu

Olimpia

Lupta cu giganții
abia sfîrșită
Singerarea
încă proaspătă
Fumegînd după ploaie
coloanele,
tibiile,
rotulele
de piatră
enorme
Un haos
reziditor

Toamna

Simțînd că m-apropii, a și sărit
iepurele, cit colo,
prin adîncul toamnei la nesfîrșit.

Lună ah lună
dealuri cu fagi cărămizii
mesteceni de-un galben pur
plopi năpirlîți lingă riu,
m-am și făcut azur.

„Doctorul Poenaru“

Teatru
Cinema

FLASH-BACK

Memorii

● **VIATA MEA** de Jean Renoir (Editura Univers, 1978) este o surpriza agreabila chiar pentru admiratorii marelui regizor. Memoriile oamenilor de film — mai frecvente decat ale altor personalitati — sint de obicei conventionale, lipsite de harul umorului si, atunci cind au fost redactate de altcineva (ceea ce in cazul acesta nici nu se ascunde), sint lipsite de flacara autenticitatii. Actorul sau regizorul memorialist isi inchipuie, de regula, ca viata densa si colorata pe care a dus-o il dispenseaza de orice grija stilistica, de orice efort literar, ca si cum simpla deschidere a usii spre culisele pitoresti ale vietii de atitdata ar fi o rasplată suficienta pentru cei ce le vor lua cartea in mina.

Nici Renoir nu face mari eforturi atunci cind porneste la recapitularea vietii sale octogenare, dar naratiunea sa este emanatia unui spirit scinteiator, reconstituirea este a unei constiinte artistice superioare, incit spontaneitatea scrisului dezvaluie o lume plina, generoasa, pe care te bucuri s-o descoperi si pe care o regreti decum ai incheiat lectura. Pentru ca opera literara a regizorului este fermecatoare in cel mai inalt grad.

Intimplarile si personajele virstei celei mai fragede, apoi ale adolescentiei, ale anilor formarii ca artist, ale anilor afirmarii, apoi ale lungului drum al creatiei sint relatate cu o sinceritate debordanta, uneori autoironica, in citeva rinduri dezavantaioase autorului. Oamenii care ii populeaza viata sint priviti cu o toleranta augusta, niciodata birfiti sau blamati. Viata in curgerea sa este acceptata ca un „story“ al altcuiva, „story“ al carui mister este asteptat cu o curiozitate impacata. Mizeriile dintre un film si altul, umilintele pecuniare care il obligă pe solidul profesionist sa faca uneori concesii producatorilor — aceasta tristă temă a dependentei filmului de factorii extra-artistici — se deruleaza ca un leitmotiv acceptat.

Latura cea mai interesanta a cartii ramine insa acea impletire a detaliului epic cu o continua reflexie pe marginea lui, pe marginea raportului intre artist si artă, intre artă si viață. Intrebări banale, care sub pana teoreticienilor de profesie au ajuns aproape sa nu mai aiba semnificatie, gasesc la Renoir raspunsuri surprinzatoare, epatante prin lipsa lor de ascunzaturi, prin curatirea lor de orice fason. Asa este luata, de pilda, in discutie eterna dilema: „Cinematograful e oare o artă?“. Asa sint ridicate mereu semne de intrebare despre rolul cuvintului in film, despre importanta actorului, despre „cine este autorul filmului“, despre public si film etc.

Contributii ale unui temperament antiliric, ale unui profesionist eminent la teoria unei arte careia empirismul ii sta uneori atit de bine, chiar atunci cind e vorba de o simpla (in aparenta) dar mare (in substanta) carte de memorii.

Romulus Rusan

ACEST film este un prețios studiu de istorie românească, recompus după romanul lui Paul Georgescu, de cineastul Dinu Tănase, un studiu despre perioada cuprinsă între sfîrșitul primului război și începutul celui de a doua conflagrații mondiale, epocă pe care românii de sub 50 de ani n-au apucat-o. Pentru ei, filmul acesta e un valoros izvor de informație și de înțelegere a stărilor sufletești din acea vreme. Lucrare foarte bine făcută, poate cea mai reușită a stagiunii expitate.

Iată în două cuvinte ideea. În ambianța politicianistă din acele subrede vremi, ca un crin din mocirlă, răsare un om; se aude un glas autoritar și pur, glasul aceluși mintuitor de trupuri și suflete — medicul, credincios jurământului hipocratic (magistral intruchipat de Victor Rebengiuc). El va spune, între altele, aceste extraordinare cuvinte: „mă simt nepuținios, ba chiar trădător, căci eu nu-i vindec pe oameni, pe bolnavi, pe muribunzi, de vreme ce-i trimit înapoi într-o lume de sărăcie, nedreptate și înecață moarte“. Iar neliniștile sale profesionale și morale iau forma admirabilă a revoltei de tip Avram Iancu. Doctorul nostru e obligat să se poarte ca un haiduc. În spitalul său bolnavii n-au medicamente, n-au pături, n-au lemne. Zăc la 10 grade sub zero. Iar autoritățile comunale și județene sint nepăsătoare. Atunci doctorul nostru telefonază medicului șef al județului că dacă pină a doua zi nu i se trimit ce trebuie (citez): „vin acolo să vă împușc pe toți“. Iar primarului, care întreabă ironic dacă și pe el îl împușcă, doctorul răspunde că nu-i face o asemenea onoare, dar e-o să-i tragă o mamă de bătaie să-l pomenească. În momentul acela primarul e înălțat la nivelul doctorului, care

și ține reverurile hainei și-l ridică la o jumătate metru înălțime, cu picioarele atîrnînd libere. Este una din acele scene cînd publicul, recunoscător, aplaudă la scenă deschisă.

Contratipul său uman este aici „entuziasmul“ deputat „liberal“ (Ștefan Iordache, care realizează o originală figură tragicocaragialiană). Filmul evocă de asemenea alegerile epocii cu pancarte electorale pe care citim curioasele cuvinte: „Votați Gută“. Gută. Acest nume caraghios, care este înălțat la rangul de adverb; acest nume de clown, ales aici în locul emblemei partidului pentru a marca batjocoritor acea lume de chiulăngii, de impostori, de cacialmale, acest nume a vrut, în imaginația autorilor poeziei, să simbolizeze pe politicianul care vrea să promoveze meru mai sus, înălțînd toate obstacolele.

Zeci de fapte, variate, inegale ca importanță, dar egale în semnificația lor, indicatoare a situației generale, îl fac pe doctor să înțeleagă că singurii salvatori ai țării sint acei luptători aflați în ilegalitate — comunistii. Cînd indignările sale adunate au ajuns la punctul de fierbere, doctorul încearcă să intre în contact cu acei viteji luptători pentru dreptate. La sfîrșitul filmului, se aude ciocnind în fereastră. O umbră, în noaptea, spune: „Am venit cu un oaspe“.

Așadar, oaspetele mult căutat și așteptat sosise. Il vedem pe doctorul Poenaru că-și pune paltonul, apoi se uită în oglindă, ca să-și incheie nasturele, ca să-și dreagă cravata, ca să-și aranjeze părul, să-și potrivească ținuta. Căci se prezintă acum în fața unei instanțe supreme, în fața tainicului, prestigiosului Partid Comunist. Ideea acelei scurte opriri în fața oglinzii este o genială găsire cinematografică.

Doctorul Poenaru e un film politic care nu ne înfățișează simplist personaje gata făcute, ci devenirea lor, în focul faptelor multe, mari și mici, adunate și, la un moment dat, izbucnite.

Interesantă, originală și îndrăzneță e, de asemenea, în acest film opoziția nuanțată dintre doctorul-apostol și politicianul cinstit, „obligat“ să se transforme în lichea.

Fiindcă am vorbit de lichele, să mai notăm și un alt episod interesant: cu ocazia unei petreceri, ni se prezintă o pitorească galerie de politicieni abjecți (remarcabil acela interpretat de Gheorghe Dinică).

În ordinea micilor greșeli, semnalez însă scenele conversațiilor dintre doctor și tînărul său prieten politician. Doctorul apare cînd în pijama, cînd cu cravată. Mi s-a spus că asta e flash-back, ca să arate că aceleași vorbe se mai schimbaseră și altădată între cei doi convorbitori. Regizorii tineri cred că flash-back-ul e o mare și modernă descoperire, care-ți dă prestigiu de profesionalist. În realitate, flash-back-ul e un procedeu care trebuie evitat, căci el este o tipică dovadă de sărăcie de mijloace. Admisibil e numai flash-ul, fără back, adică nu povestire retrospectivă, ci scurtă imagine-fulger, o imagine care obsedează pe personaj cu putere. Așa a fost, la sfîrșitul filmului, readucerea pe ecran a deputatului liberal, spunînd: „Vezi, d'ăia te iubesc eu pe tine, fiindcă ești intransigent, fiindcă ești dur; mă duc; că-mi pleacă trenul; pa!“ Iar alegra lui comportare contrastează sinistru cu cadavrul lui, adus în spitalul prietenului său, doctorul Poenaru, după ce fusese coborît din ștreangul cu care îl spinzuraseră legionarii...

D. I. Suchianu

Victor Rebengiuc și Vasile Nițulescu într-o secvență din film

Radio Televiziune

Critică și creație

■ Luni seara, Tribuna muzicală radio și marți seara Gazeta muzicală radio sint adevărate exemple de jurnalistică radiofonică. Nu încetăm să pleddăm pentru acest tip de emisiuni în care radioul — atit pentru sectorul muzical cit și pentru cel literar, plastic, cinematografic — are o frumoasă tradiție și reprezentative realizări actuale. Înțelegerea unui fenomen artistic nu se poate face fără perspectiva critică și teoretică asupra lui, iar Iosif Sava, Doru Popovici, ceilalți colaboratori, invitați, autori de rubrici asigură săptămîna de săptămîna prin alerte glose critice și

dense eseuri o plină de consecințe acțiune de informare și comentare a muzicii. Nu încetăm, de asemenea, de a pleda ca astfel de emisiuni să fie prezentate și la televiziune (Șapte zile, șapte artic...) în cicluri de durată intru educarea, formarea, nuanțarea gustului marelui public.

■ Importanța criticii de specialitate a fost, de altfel, și unul dintre punctele dezbateri desfășurate în ultima ședință de lucru a Cenaclului de dramaturgie radiofonică și de televiziune. Lectura piesei Doaga de Doru Moșoc, în remarcabila interpretare a actorului Virgil Ogăsanu, piesă ce va intra, datorită calităților ei unanim apreciate, foarte curînd în repertoriul teatrului radiofonic, a fost urmată de utile și pline de substanță intervenții, datorate unor cunoscuți dramaturgi, regizori, critici. Analiza detaliată și profundă a textului audiat a fost mereu completată de referiri la statutul genului în discuție, cu observarea că teatrul radiofonic și de televiziune, repertoriul acestuia insumînd anual zeci de premiere originale, este rareori luat în considerație atit la nivelul reuniunilor de specialitate, cit și de critica curentă, este rareori în a-

tenția planurilor editoriale. Tristețea ca și revendicările membrilor Cenaclului ar trebui să dea de gîndit. Constituit ca un grup activ și eficient de lucru, Cenaclul are mari planuri atit în direcția publicării scenariilor cit și a altor forme de popularizare a realizărilor lui, cum ar fi organizarea unui Studio al teatrului radiofonic în care, în fața publicului, să se facă înregistrarea pieselor transmise, apoi, în emisie. Gen de sine stătător, deși a supra specificului lui se poartă încă atit la noi cit și în alte țări infierbîntate discuții, teatrul radio-tv. este o realitate de care, urmînd interesul milioanele de ascultători sau spectatori, critica trebuie să țină seama.

■ Elogiului critic li adăugăm pe cel adus marii creații. Astă seară, la radio, în pauza Concertului programat a începe la orele 20, un eveniment: Alexandru Philippide citește poemul Omagiu unei umbre. Și tot la radio, simbătă, apreciată Fonetecă de aur ne dă prilejul de a-l asculta sau reasculta pe Camil Petrescu citînd un fragment din romanul Un om între oameni.

Ioana Mălin

Telecinema

Cine-limbaj de cine-fetiță

● Una din cele mai ințoresante — dacă nu una din cele mai importante — probleme de istorie a cinematografului, de estetică dar și de etică ale acestei arte, a fost expusă, în cadrul sever și riguros al unei bucătării, la o oră mai gravă a zilei, cam în amuz. după „Antologia filmului pentru tineret și copii“, de către o fetiță de opt la nouă ani, mamei ei, fiintă intru totul atîtă să discute asemenea probleme. Trebuie spus că aprecierea fetitei venca după — sau în cadrul — unei dezbateri nu mai puțin teoretice, nu mai puțin abstracte, despre formarea omului nou, în sensul că mama reerosase copilului faptul că nu-si face singur pantofii, nu-si spală lucrurile în suficientă măsură, într-un cuvînt mai lung că deccarenevoiesăsteamereucinevalingăeaso-servească. Fetița nu numai e-a recunoscut temeiul întrebării materne dar — cu toată seriozitatea — a replicat că se va face un om nou, asa cum visează și ea si mama ei. În continuarea acestei afirmatii, chiar dacă nu în

aceiasi dezordine de idei, fetița a enunțat ideea care face obiectul acestei cronici: Chaplin e mult mai slab decit Stan si Bran, adică filmele lui. Mărturisesc că în calitate de istoric al sentimentelor, de cronicar si de copil, ca om care într-un singur cuvînt sint chaplinistostanbranișt, m-am simțit profund tulburat de această răsturnare în echilibrul valorilor noastre estetice. De mic copil, eu nu văd nici o incompatibilitate între Stan, Bran și Chaplin, necum vreo adversitate de valori între ei. Ca om serios, care știu că a fi adult înseamnă a micșora cit mai mult partea puerilă si comică din mine, nu am căzut nici în provocaream întinsă de minti foarte subțire și de mare gust, care-1 pun pe Chaplin „sub“ Kcaton. Dar fetița aceasta — sântaiat si de ideea că dacă-i adevărat că din gura copiilor iese adevărul? — m-a bulversat prin radicalitatea observației. Ea n-a căutat să împace capra cu varza, n-a simțit nici respectul față de istoria valorilor în cinema, n-a adoptat

acel rezonabil împăciuito-rism care caracterizează demersul nostru critic în problemele absolutului, ea — cum ar spune Malraux — „s'en fiche pas mal“ de toate patetismele cu care nu o dată îmi permit să înlocuiesc, nu fără îndreptățire, am critică de idei. Am încercat să aflu argumentele ei. Le avea. Ele sună, într-o singură frază, asa: „La Chaplin, totul e dragoste și bătaie, pe cînd la Stan si Bran se întimplă o mie si unul de lucruri. La Chaplin e jumătate trist, jumătate vesel, iar sfîrșitul e totdeauna trist. — la Stan si Bran o iau de dimineată de la început“. De mic copil, nu întretin vreo fascinație față de ce spun copiii. Nicl acum. Dar cred că în fraza aceasta se poate decrypta o amplă mutație de valori, la fel de profundă ca aceea sugerată de între-barea aceleiași fetițe, după ce mănincă o porție de conopidă cu smîntînă: „e atit de bună, că mă întreb de ce mai faci celande?“

Radu Cosașu

Jurnalul galeriilor

Valoare și sens

O PRIT uneori din lucru, pentru acea pauză activă a meditației pe care cred că orice artist o cunoaște, ea făcând parte din ritmul intim al muncii noastre, și gândindu-mă la sensul condiției creatorului contemporan, îl descopăr totdeauna în constanța și definitivitatea implicare în fluxul existenței sociale.

Constatarea nu este inedită, fără îndoială, artistul-cetățean reprezintă un concept și o realitate definitiv acceptate și acreditate de întreaga istorie a omenirii. Dar astăzi, semnificația acestei implicări s-a amplificat cu autoritate, a devenit axiomă și corolar al activității celor ce creează bunuri spirituale, chiar în condițiile înfin'ței nuanțări presupuse de însăși ideea de artă. Firește, marile întrebări legate de expresia artistică specifică, problemele de stil, manieră, limbaj, mereu mobile, variabile după o dialectică proprie, își găsesc rezolvarea tot în atelier. Dar și atelierul, ca loc al unei creații specifice, nu o dată cunoscând îndoiala și neliniștea, s-a transformat într-un teren al confruntărilor conceptuale, al ciocnirilor de idei, din care ies triumfătoare cele ce aparțin total și decis timpului și spațiului nostru.

Stau în fața șevaletului, a materiei picturale amorfe ce așteaptă să se transforme în expresie accesibilă, în semn adresat oamenilor, ca o modalitate de comunicare cu legii proprii, căutând acel punct unic, irepetabil, din care începe metamorfoza, miracolul artei, dozaj de afectivitate și logică, de sentimente profunde și experiențe sedimentate. Suprafața curată a pinzei se întinde ca un teritoriu necunoscut și totuși atrăgător, pe care imaginea viitorului tablou începe să se contureze tot mai autoritar. Culorile așteaptă să intre în capcana formelor știute din realitate, dar parcă inedite de fiecare dată când își încep existența estetică ideală. Compoziția, acest esafodaj purtat în imaginație adeseori luni de zile, până la obsesie, începe să se concretizeze, capătă o decizie ce se transferă, apoi, întregii structuri. Dar întrebările artistului, marile întrebări legate de destinul său ca om social, de destinul public al operei sale, nu încetează în acest moment ci se amplifică, se multiplică și se diversifică, fiindcă fiecare din noi poartă în sine o amintire devenită poziție umană, dar și imiterativul pozitiv al afirmării propriei personalități.

În această perspectivă ce interferează preluarea fertilității tradiției — și fiecare epocă a valorificat tradiția, devenind la rândul ei punct de referință pentru cei ce urmează — cu necesitatea obiectivă, dialectică, a noului reclamat de timpul pe care îl parcurem, se detașează marea și pozitivă confruntare dintre atitudine, conștință, stiluri, personalități. Astfel se naște posibilitatea dialogului, a căutății creatoare și a etalării tuturor formelor cu adevărat autentice din care se compune peisajul viu, dinamic, divers al artei. Astfel se definește, prin alăturarea creației din fiecare atelier, profilul artei noastre contemporane, cu tot ceea ce are ea specific și reprezentativ, proclamând ideea libertății de expresie, necesitatea unei variate palete de idei și formule. Calitățile indiscutabile, unanim recunoscute, ale artei noastre, capacitatea ei de a exprima idei umaniste, înalte și mereu actuale prin mesajul conținut, sint rezultatul datelor obiective și subiective ce dau consistență și sens efortului depus în ateliere în acest moment extrem de fertil. Dar ele nu ar avea acea valoare și acel sens ce le-au impus definitiv, într-un mod unic, dacă nu ar emana din conștința responsabilității sociale, umane, deplin și lucid acceptate.

Și astfel, tema meditației mele de atelier își închide cercul dialectic al argumentelor, deschizându-se asupra infinitelor perspective oferite artei, omului.

Viorel Mărginean

18 România literară

Galeriile de artă

INTITULÎNDU-ȘI propunerea plurivocă **Dimensiuni ale spațiului și ale expresiei umane**, cei trei expozanți de la „Galeriile de artă ale Municipiului București” — **Rodica Hanagic, Vasile Rotaru și Alexandra Drăguțescu** — schițează intenția unui program al cărui obiect îl constituie teritoriul vast și proteic al scenografiei, noțiune abordată din unghiul statutului său actual.

În această situație, sensul tradițional se deplasează către zonele de interes acut, solicitate de explozia fenomenului mass-media. Alături de clasicul spațiu teatral al cutiei albertiene, orientat univoc spre singura latură deschisă către public, apar soluțiile pluriangulare oferite ubicuității ochiului impersonal și mobil, căutător și creator de noi soluții compoziționale, al camerelor TV și al aparatului de filmat. Firește, rolul scenografului ca arhitect al unei ambianțe ideale, amestec de receptacul al acțiunii și de propunere expresivă autonomă, subordonată totuși dimensiunii literare, se nuanțează direct proporțional cu complexitatea genului în care este obligat să se înscrie, atrăgând inerente solicitări suplimentare dar și satisfacții ce țin — vai! — doar cît scurta trecere a spectacolului prin retina noastră. Rămân, totuși, acele etape concrete ale studiului preliminar, schițele de decoruri și costume, propunerile de plantare — atât de a'etorii în raport cu situațiile concrete ivite pe platou sau în exterioare — dar mai ales fotografiile realizate în timpul spectacolului sau al filmărilor.

Acesta este, dealtfel, și materialul imagistic pe care cei trei artiști îl prezintă publicului, iar acțiunea lor ni se pare de real interes și de bună calitate, răspunzând unei mai vechi constatări legate de absența expozițiilor de scenografie, în condițiile în care arta spectacolului cunoaște la noi un impresionant salt calitativ. Lucrările expuse sînt bidimensionale — poate că o machetă complexă, cu personaje costumate și decoruri ar fi adus un plus de autenticitate atractivă — și conturează exact aria preocupărilor fiecărui artist, ca și sensul intim al problemelor pe care le au de rezolvat în raport cu o premisă stimulativă dar și restrictivă. **Rodica Hanagic** și-a axat preocupările mai ales pe compunerea costumelor necesare unui spectacol, domeniu ce solicită în egală măsură cultură de specialitate și o inventivitate generatoare de bun gust scenic, guvernată de simțul spectacolului. Alăturînd schițe și fotografii ale costumelor realizate, artista confirmă existența acestor date, iar reușite ca **Regele Ioan, Croitorii cei mari din Valahia, Faust** ne dau certitudinea unui solid și prolific profesionalism. **Vasile Rotaru** atestă o activitate polivalentă, împărțindu-și talentul între teatru, film, TV și pedagogie, dovedind în toate aceste domenii nu numai dotare, simț scenic și inventivitate, ci și capacitatea de a „intra” în intimitatea semnificațiilor unui text, amplificîndu-i mesajul prin sugestii vizuale de mare forță și

VASILE ROTARU: Schiță de decor pentru **Cavalerul tristei figuri**

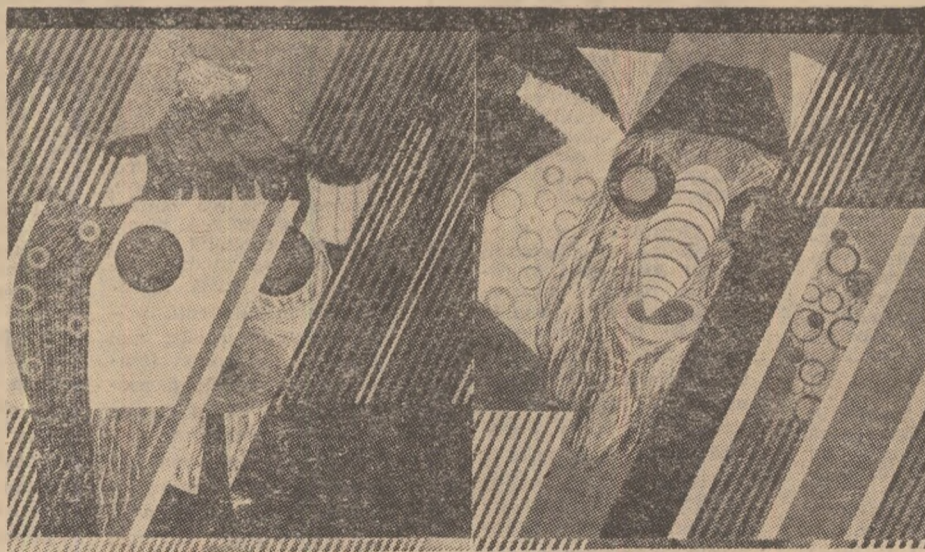
expresivitate. Dealtfel o tentație a expresionismului scenic marchează vizibil schițele expuse — **Cireșarii, Domnișoara Nastasia, Dincolo de zare, Richard al III-lea** — și le transformă în lucrări cu valoare plastică autonomă de înaltă ținută, suficiente pentru a ne propune un artist complex, eficient și sobru, capabil de performanțe egale la orice nivel al spectacolului modern. În sfîrșit, **Alexandra Drăguțescu**, mai nou venită în destul de restrînsa familie a creatorilor de ambianțe scenice, prezintă un ciclu tematic explicit formulat ca atare — **Portrete costumate „Temă Utamaro”** — accentînd decis și lucid o premisă limitativă, tocmai pentru că îl oferă posibilitatea studiului cu variațiuni, justificînd totodată și cel de-al doilea termen al expunerii: **Dimensiuni ale expresiei umane**. Aceste interpretări livresci, ca și **Măști de teatru popular românesc** ne dau dimensiunea picturală a preocupărilor sale, confirmînd firul de orizont propus de o manifestare ce treburile retinută pentru semnificațiile ei sociale și estetice.

„Orizont”

ÎN SALA „Atelierului 35” de la galeriile „Orizont”, **Gabriela Stoian** debutează spectaculos cu o suită de gușe aduse la treapta expresivității picturale, grupate în ciclul semnificativ intitulat **Culorile Bistriței**. Resimțînd acut efectele unei cosubstanțialități funciare, nemimăte și prin aceasta generatoare de tensiuni emo-

ționale exacerbate, tinăra artistă se confesează, eliberîndu-se prin intermediul unor soluții plastice gestuale, alerte, exclamative în aceeași măsură în care ele presupun și meditația consecutivă oricărei puneri a realității în ecuație simbolică. În viziunea Gabrielei Stoian, culorile Bistriței se nasc din și amplifică expresiv confruntarea vitală și irecuperabilă dintre elementul apă și elementul teluric al pietrei, instaurînd un spațiu material și afectiv de o calitate specială, mai curînd autonom prin semnificații și soluții decît reproducînd un cadru anume al acestui element eterne. Alb, negru, violet, verde, cenușiu, albastru, acestea sînt repercele simbolice ale periplului cromatic prin universul proteic și poetic al vertijului acvatic, rafinament coloristic distilat în combinații tonale ce ne propun, dincolo de mitologia conținută, argumente în favoarea viziunii picturale pe care o afirmăm. Interesant și definitoriu ni se pare desenul ce potențează spațiul virtual al imaginii plastice, adeseori de o alegre accentuată ce ne trimite cu gîndul la estetica vitalismului baroc, operînd cu opoziția dinamică dintre curbă și contracurbă, utilizînd sigle ce aparțin unui repertoriu legiferat dar în continuă deplasare. Studiul atent și interpretativ al fenomenelor naturale deschide perspectiva unor trimiteri la precedente omologate, dar important în acest stadiu ni se pare faptul că el atestă existența unui program lucid conturat și urmărit cu o consecvență ce presupune pasiune și logică. Ceea ce, alături de vizibila vocație picturală și de dorința instaurării unei ordini plastice rigurose articulate, ne poate contura personalitatea nicidecum banală a Gabrielei Stoian.

Virgil Mocanu

ALEXANDRA DRĂGUȚESCU: Măști pentru teatrul românesc popular

RODICA HANAGIC: Schiță de costum pentru **Croitorii cei mari din Valahia**

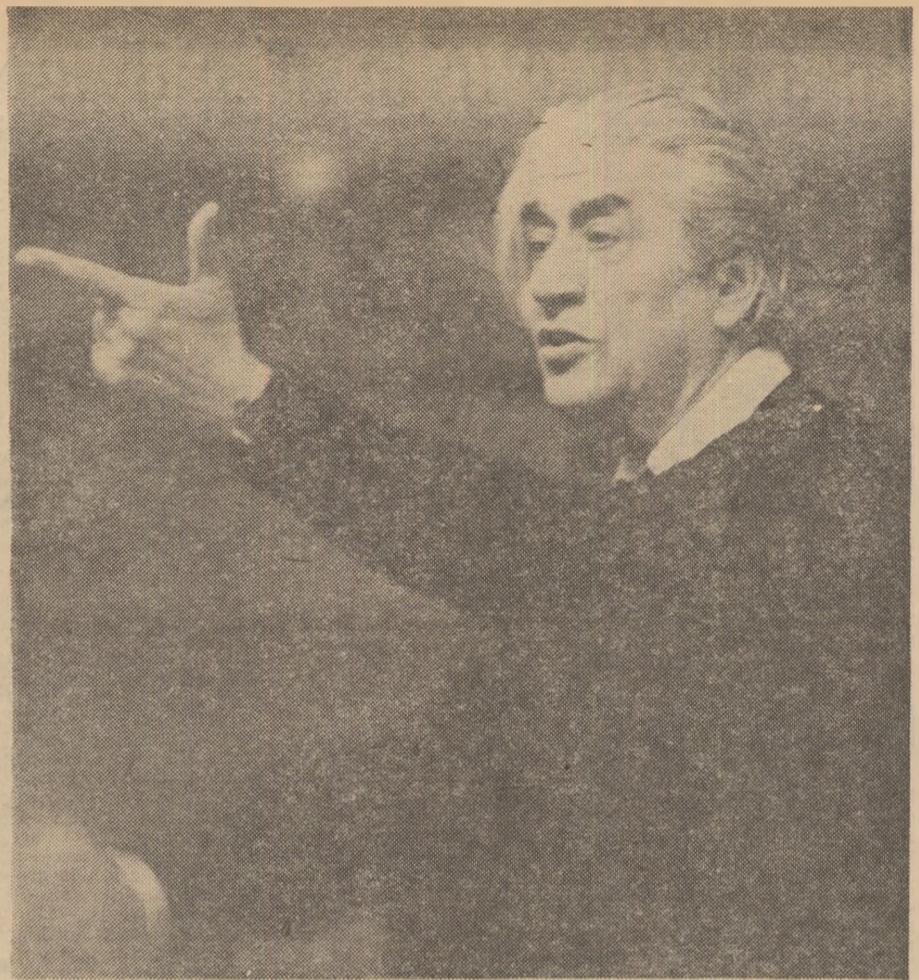
„Melodia continuă a visului“...

SCOALA, românească de dirijat s-a impus în mod deosebit în toată lumea muzicală! Nenumărate cronici, semnate de critici de prestigiu, au consemnat, consemnează și, sintem convinși că vor consemna și de-acum înainte, tălmăcirile tulburătoare ale operelor clasice și contemporane oferite de un George Georgescu, Ionel Perlea, Constantin Silvestri, Egizio Massini, Theodor Rogalski, la care am adăuga noile realizări ale șefilor de orchestră din zilele noastre, cei care, poate fără să ne dăm seama, scriu istoria muzicii românești a epocii moderne.

În acest an, maestrul Ion Voicu ne-a oferit prilejul ca să ascultăm un genial exponent al spiritualității noastre, pe dirijorul Sergiu Celibidache, cel ce, deși s-a bucurat de izbînzi în toate țările lumii și trăiește de multă vreme la Paris, nu a uitat că aparține acestui pământ, ba mai mult, se consideră al Moldovei lui Eminescu, Luchian. Iorga...

Efigia acestui bărbat înalt, distins, de o frumusețe orfică, cu ochii ageri și pătrunzători, parcă privind dincolo de tot ceea ce este trecător și pătrunzând tainic într-o lume a melodiilor infinite, **melodia continuă a visului**, ar putea fi asemănată expresiei odihnitore a figurii „de o indiferență astrală“ a fiului Latonei... Sergiu Celibidache nu are nimic din artistul medieval, parte integrantă a unei imense colectivități amorfe, cu o credință oarbă în lumea de dincolo, de o naivitate adolescențină și plin de iluzii, deoarece el se contopește pînă la identificare cu tipul de artist din răscolitorul Rinascimento, care ne apare ca un **uomo singolare**, un fel de **uomo unico** sau, cu alte cuvinte, el devine

individ spiritual și se recunoaște ca atare. Este de-a dreptul impresionant să constată pînă la ce armonie se echilibrează mindria omului și a artistului Sergiu Celibidache, ironia față de propriile plăceri și bucurii, batjocura cea mai fină și cea mai adîncă bunăvoință! — ca să-l parafrzez pe fiul patriarhilor din Basel pe Iacob Burckhardt. Tendința de a reliefa o personalitate puternică și multilaterală, în concordanță deplină cu o natură umană atît de înzestrată îl transformă pe Sergiu Celibidache într-un **uomo universale** al timpului nostru. Temperament creator cu totul ieșit din comun, fără pereche în contextul generației sale, Sergiu Celibidache ni se înfățișează ca o stranie fuziune de clasicism și romantism, evocîndu-ne parcă simbolic „dialectica lumii: ritmul devenirii intelectuale“. De altfel, ascultîndu-l interpretînd muzica lui Brahms, ne venea a spune ca si „calligraful bizantin“, Dan Botta: „Istoria spiritului uman e istoria litigiului etern al acestor forme!“ Pe acest autentic dirijor nu-l interesează efectele exterioare, iar în această privință **Preludiul la Tristan și Isolda** al pannului de la Bayreuth ne-a apărut atît de interiorizat, muzica reducîndu-se la esență. Nimic din tristețea metafizică a **Walhalei** lui Wotan, pe care o imprîmau și o răspindeau în această ambianță dirijorii romantici germani, nimic din „morbul morții“ pe care ni-l sugera Constantin Silvestri, nimic din resemnarea senină în fața ineluctabilului fenomen al morții, pe care o arbora Ionel Perlea... Sergiu Celibidache, introducîndu-ne cu discreție în această lume wagneriană de fază tirzie, se înscrie în orbita

Sergiu Celibidache (Fotografie de Emanuel Tănjală)

romanticilor extatici, devenind un creator fermecător de „fastuoase și grele ritualuri“, un fel de mag-muzician, „păstrător de formule în care doarme... misterioasa Mousike“.

Dirijînd **Nocturnele** lui Debussy, Sergiu Celibidache a intuit că acest nostalgic truver avea **geniul gustului**. În orchestră au fost reduse „mari autonomii la potirul miraculos al cunoașterii“. În finalul concertului, Sergiu Celibidache ne-a înfățișat poemul **Pini di Roma** de Ottorino Respighi. Mai ales partea mediană, dominată de hieraticul cîntec gregorian, artistul a

interpretat-o cu o mare profunzime, vecină cu expresia nudă, severă, ca o rigiditate de piatră. Ca apoi să încheie lucrarea într-o succesiune de splendori, suflul fiindu-i inundat de atîta lumină...

Sergiu Celibidache, maestrul neintrecut al policromiei de nuanțe, ne-a dăruit bucuria unei muzici înălțătoare, oscilînd între o erotică virilă și o frumusețe matematică. În'ma lui o empathrie născută sub presiunea unui delir muzical, conține acel ceva din magia solemnă și austeră a zăpezilor veșnice.

Doru Popovici

PUBLICITATE

A început sezonul turistic!

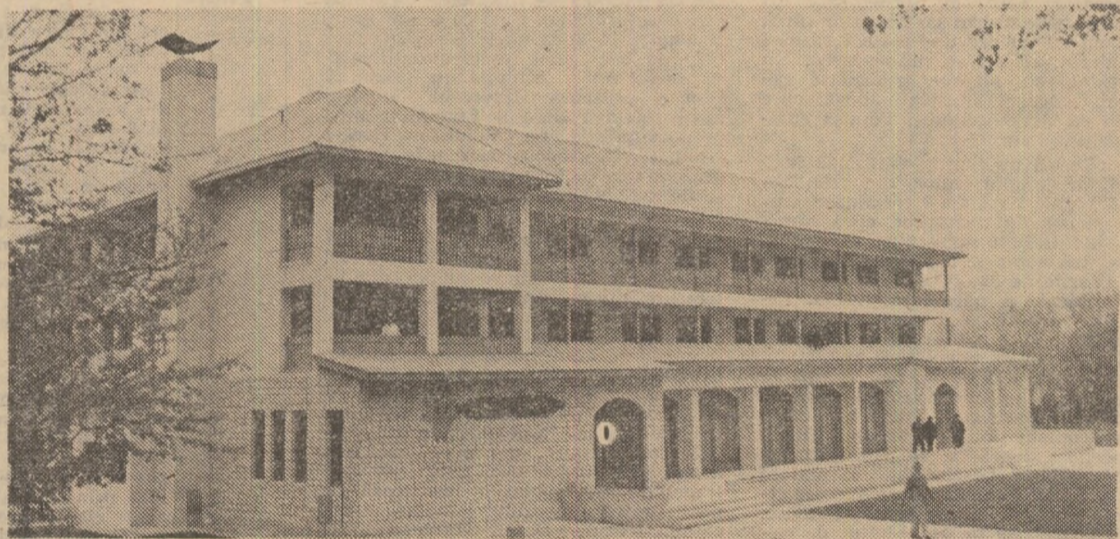
Unitățile cooperăției de consum vă invită să le vizitați!

ÎN ULTIMII ANI, rețeaua de servire turistică a cooperăției de consum a cunoscut o continuă dezvoltare și modernizare, concretizată în sporirea numărului de unități, a capacității de cazare și a gradului de confort.

Pe cele mai frumoase trasee turistice ale țării, în vecinătatea unor monumente istorice sau ale naturii, în unele stațiuni balneoclimaterice, cooperăția de consum a construit și amenajat numeroase hoteluri, hanuri, cabane, popasuri. Prezentă în toate județele țării, baza materială de servire turistică a cooperăției de consum numără aproximativ 42 000 de locuri în unitățile de alimentație publică și peste 8 000 locuri de cazare.

La organizarea acestor unități s-a avut în vedere, pe lângă punerea în valoare a cadrului natural, reliefarea tradițiilor și a specificului local. Se poate spune că, atît prin stilul constructiv, decorații și ornamentări, cit și prin serviciile pe care le oferă, fiecare unitate își relevă personalitatea proprie. Menționăm în acest context și preocupările pentru diversificarea preparatelor culinare, îmbogățirea meniurilor, deosebi cu mâncăruri tradiționale. Majoritatea unităților funcționează în tot cursul anului.

O categorie nouă de servicii este cea inițiată în colaborare cu Automobil Clubul Român, sub denumirea „Camping în România“, și care este o formă similară cu Touring A.C.R. practică pentru turismul internațional.

Hanul „Ciuta“, județul Buzău

Pe baza protocolului încheiat cu A.C.R. — pe baza unor cupoane decontabile — automobilistii au asigurată cazarea și masa, fără o altă rezervare prealabilă de locuri, la oricare din unitățile turistice cuprinse în nomenclatorul comun. Este un sistem de servicii modern și eficient.

Cooperăția de consum are, de asemenea, o Agenție de turism cu sediul în holul casei de bilete a Sălii Palatului din București, str. 13 Decembrie nr. 26, telefon 14 52 09, unde se pot reține, din timp, locuri la unitățile sale din toată țara.

Iată și cîteva unități turistice ale cooperăției de consum, care vă oferă condiții optime de găzduire: camere confortabile, avînd încălzire centrală, dușuri cu apă caldă și rece, grupuri sanitare proprii, precum și restaurante unde puteți servi gustoase mâncăruri cu specific tradițional și local:

- HANUL CIUTA — situat într-o pitorească regiune de dealuri împădurite din județul Buzău pe D.N. 10 (Buzău — Brașov), km 38.
- HANUL IZVORU-MUREȘULUI din stațiunea cu același nume, la 20 km de Gheorghieni, județul Harghita.
- CABANA „FINTINIȚA HAIDUCULUI“ — amplasată în pădurea Bradului, la 18 km de Sibiu, pe drumul național spre Brașov, lângă Avrig.
- HANUL „DEALUL VAȚMAN“ — situat în zona

de agrement a orașului Tg. Mureș, km 9, pe șoseaua spre Brașov.

- HANUL VINGA — la 22 km de Arad, spre Timișoara.
- HANUL „SUCEVIȚA“ — situat în apropierea minărilor cu același nume, într-un decor natural fermecător.
- CABANA BURU, din județul Cluj, amplasată într-o zonă pitorească, pe Valea Arieșului, lângă Cheile Turzii.
- HOTELUL CARAȘ din Oravița, județul Caraș-Severin.
- HANUL TOPOLOG — situat pe malul râului Topolog, la 10 km de Rm. Vilcea, într-un cadru natural incântător.
- HANUL „CASA ARCAȘULUI“ din Tg. Neamț.
- HANUL CHEIA din binecunoscuta stațiune cu același nume, în județul Prahova.
- HANUL BRETCU, situat pe Valea Oituzului, șos. națională Brașov — Tg. Seculesc, km 81.
- HANUL SOVEJA din stațiunea cu același nume din munții Vrancei.
- CABANA „CODRII PAȘCANILOR“ situată într-un cadru pitoresc și liniștit, la 9 km de Pașcani.
- HANUL „POIANA UZULUI“ din județul Bacău, amplasat la 550 m alt., lângă barajul și lacul de acumulare de pe Valea Uzului.
- HANUL și popasul turistic „MALU“ din județul Ialomița, situat la 73 km de București pe șoseaua spre Constanța.
- HANUL „PIATRA CRAIULUI“ din județul Bihor, la 27 km de Aleșd, în localitatea Cornișel.

Cuvîntul lui Voltaire

La 10 februarie 1778, Voltaire sosea la Paris. Octogenarul oorea să-și savureze gloria acolo, în orasul începuturilor sale. Și orașul i-a făcut pe plac. A fost un triumf: ovații — neobișnuite pe acea vreme — în plină stradă, vizite ale oamenilor iluștri, mari seniori, prinți, duci, la palatul marchizului de Villette, unde trăsese; delegație a Academiei Franceze; lacrimi de emoție pe oprăjii celor care încă nu-l văzuseră. În sfîrșit, la Comedia Franceză o seară de premieră cu Irene, ultima producție dramatică a bătrînului impenitent în pasiunea sa pentru lumini-le rampei. **Tout-Paris** este la premieră. Sosind în lojă i se face o primire triumfală. Toți se inghesuie să-l vadă, să-l audă, să-l pipăie dacă se poate pe patriarhul numai piele și oase. E încununat cu lauri, în timp ce bustului său pe scenă i se pune de asemenea o coroană. Franklin, reprezentantul Liberei Americi, vine la el, printre mulți alții, și-i prezintă nepoata pe care Voltaire o binecuvîntează cu cuvintele „Dumnezeu și libertate”.

Oricît de robust ar fi fost, o glorie atît de tumultuoasă nu putea decît să-i dăuneze bătrînului de optzeci și patru de ani. În noaptea de 30 spre 31 mai 1778 moare. Parohul de la Saint-Sulpice refuză să-l îngroape creștinește. Du-te-vino între casa în care se agita puținii apropiați ai decedatului și casa parohială, apoi între acestea și arhiepiscopie. Cadavrul urma să fie predat ecarisajului public ca orice rămășiță lipsită de valoare, ba chiar pornicioasă. Dar fidelii se precipită. Familia pune să se imbalsameze corpul în mare pripă; apoi îl îmbracă, i se pune perucă, îl machiază. Urcat într-o caleașcă, la care sînt prinși șase cai zdraveni, este așezat de parcă ar pleca la drum cu un servitor alături ca să-l țină drept, să nu se prăbușească. Un nepot, abatele Mignot, transporta cadavrul, mare și sinistră păpușă, spre abația sa din Scelliers. Păpușa suridea. Ultimul suris.

De cite ori nu fusese obligat să fugă astfel, în galopul cailor, din vreo capitală regală! Abia își terminase studiile la colegiul iezuiților, cînd isprăvile sale îl determină pe tatăl său, onorabilul notar Arouet, să-l expedieze în Țările de Jos. O afacere amoroasă îl obligă să părăsească Haga. Întors la Paris, scrie cuplete împotriva regentului, și e exilat la țară. Vesel exil, o adevărată vilégiatură în castelul din Sully-sur-Loire, într-o companie nobilă și voluptuoasă. Recidivează, e închis la Bastilia. Unsprezece luni foarte comode în care termină **Oedip** și începe **Henriada**. Regentul, tinăra regină Maria Leszcynska îi plătesc pensii. Și nu numai ei. Are succese literare, mondene, financiare, amoroase. Apoi, la treizeci de ani, e bătut de oamenii cavalerului de Rohan. Amicii nobili se amuză. Familia Rohan obține să fie închis cîteva săptămîni la Bastilia, după care trebuie să plece în Anglia. Se întoarce, publică **Lettres sur les Anglais**, carte arsa în public. Voltaire trebuie să fugă în Lorena. Apoi se întoarce, dar nu la Paris, ci în Champagne, la Doamna de Châtelet. Și iar o fugă în Olanda. Apoi plecarea la Potsdam. A fugit apoi și de acolo, din Prusia sergentului, și Frederic puse să-l aresteze și să i se sechestreze bunurile. Dar a tipat de s-a auzit în toată Europa. Tipătul intelectualului scos din fire de prepoțtența tiranului regal cu pretenții de **Aufklärung**.

OMUL moare precum a trăit — scria Voltaire la 18 noiembrie 1761. Intr-adevăr. Chiar și mort, e urmărit de aceia pe care îl urmărise o viață întreagă. Și le scapă printre degete, cum le mai scăpase pe odinioară, cu un suris sardonice pe buzele ofilte. Încă o dată, ca de atîtea ori, o trăsură cu cai buni îl ajută să-și salveze pielea (dacă pielea sa mai avea nevoie de așa ceva). Încă o dată, scăpa din Parisul regilor și procurorilor, afară, în aerul liber. Căci de nimic nu avusese mai multă nevoie paităz aceasta inteligentă ca de libertate! Ce-i puteau oferi mai mari acestei lumi decît o temniță cu gratii

mai mult ori mai puțin daurite? Am ris de unul singur cu cîțiva ani în urmă, în camera pe care Frederic al II-lea, regele Prusiei, i-o pregătise bunului său prieten Voltaire în palatul său de la Potsdam. Dumnezeu, ce ridiculă oroare! Numai un rege putea să-și inchipuie că filosoful său favorit se va simți bine în cușca pe care i-o rezervase, punind să fie împodobită cu roadele pămîntului. Din pereții încăperii ieșeau în relief (și mai ies și astăzi, căci prostul gust înfruntă secolele, cu cataclismele lor cu tot) tot soiul de flori, fructe și jivine, masiv rotunjite în stuc și grosolan pictate în ulei. Sunase în Europa ora naturii, și regele Prusiei îl imbia pe oaspetele său cu imaginile binefacerilor ei. Nu spusesse doar însuși scumpul său filosof: „N-o să-mi placă un tablou decît atunci cînd o să am impresia că vîd în el natura”? Poate că îi plăcuse camera, și atenția regală îi flatase vanitatea. Dar știu că în curînd zidurile din care ies fructele (precum șoarecii în coșmarurile celor bolnavi de delirium tremens) aveau să-l apese. Împreună cu întreg Potsdamul, în care singurul loc uman era micul cimitir al ciinilor regelui.

Pensionat de regi și guverne, a fost totuși un mare spirit contestatar. Un geniu al zeflemei, dacă zeflemeaua e compatibilă cu geniu. Spiritul frondei, al demistificărilor îl posedă. Este precursorul exemplar al demitizatorilor secolului XX. Un precursor ce nu prea este recunoscut, și mai puțin încă cercetat. Puțini mai admiră marile opere: **Secolul lui Ludovic al XIV-lea**, **Eseul asupra moravurilor**, **Scrisorile engleze**, **Dicționarul filosofic**, și cu atît mai puțin tragediile sale. Consensusul general, de la care se revendica de atîtea ori, îl refuză. Sau, ceea ce e mai grav, îl admite în baza unei inerții a cugețării, în baza unei înalte situații academice-scolastice. Situația nu înseamnă însă și prezență. Interesul timpului nostru pentru Secolul Luminilor nu-l prea cuprinde pe Voltaire. Dacă-l citim, îl citim acolo unde este el mai prezent: în hirtile personale, în scrisorile sale. Omul, nu autorul ne interesează.

Ce faimă schimbătoare în cei doi secolii care au trecut de la moartea lui! Să amintim doar cîteva nume din literatură, din cultura noastră, care s-au aplecat cu fervoare asupra operelor lui Voltaire. Eliade Rădulescu îl traduce, îl imită, se hrănește din scrierile sale. Înaintea lui, comișul Vasile Pogor tradusese **Henriada**. Epistolele lui Grigore Alexandrescu sînt inspirate de cele ale lui Boileau, ca și de poeziile lui Voltaire, din care tradusese **Alzira sau Americanii**. Căci îndeosebi tragediile scriitorului îi fascinează pe poeții noștri din prima jumătate a secolului trecut. Daniil Scavinschi tălmăcește **Brutus**, G. Sion traduce **Zaira**. Dar dacă „voltaireanismul” lui V. Pogor era acela al unui mare amator de ris și zeflemea, cu totul altul va fi geniu „comparabil cu Voltaire, prin personalitate” — cum va spune G. Călinescu — al unui Nicolae Iorga. Călinescu se gîndea, desigur, la marea mobilitate, la uriașă putere de muncă, la curiozitatea enciclopedică și la vigoarea pamfletară a istoricului nostru. El însuși, Călinescu, se va apropia dintr-un alt unghi de Voltaire. În eseul **Ceva despre Voltaire** va nota reflecțiile sale pe marginea unor texte „filosofice” voltaireiene. „Un Mefistofel vesel”, așa îl va apare criticului nostru acest „neliniștitor al opiniei contemporane”, a cărui filosofie i se pare „superficială pînă la zăpăceală”. Nouă ne apare ca un eretic incipient care a îndrăznit să înfrunte instituțiile, nu și dogmele. Ceea ce ne surprinde cînd cercetăm mai de aproape cugetarea lui este **cumințenia**, bunul simț comun al marelui contestatar. A fost cel mai mare dispensator de locuri comune din cultura europeană a ultimelor secole. E adevărat că le-a proferat din răspuțeri. Și știa să strige, cu toată debilitatea sa aparentă, și să se facă auzit. Forța sa era numai a cuvîntului. Lecție eternă pentru orice om al verbului.

Nicolae Balotă

DOUĂ

Voltaire la douăzeci și patru de ani (portret de Largillière)

„Este omul spiritual prin excelență — scria Paul Valéry în 1944 —, este cel mai ager dintre oameni, cel mai rapid, cel mai treaz. Toți ceilalți par să doarmă și să viseze pe lângă el [...] Este deschis către toate domeniile și are răspunsuri pentru tot. Se pronunță asupra a tot ce există, citeodată greșit, dar cu acea vivacitate de spirit care, în cazul lui, pare să crească odată cu vîrsta. Acest om este un miracol psihologic. Este vitalitatea însăși, uizind și abuzind de corpul său fragil, corp care-i dă mereu probleme, pradă bolilor, slăbiciunilor de toate felurile, care, din rău în mai rău, îl duc spre completa descărnare, dar avînd, pînă în ultima zi, resurse de reacție ca și inepuizabile”.

Acesta a fost, într-adevăr, Voltaire, de la a cărui moarte, la 30 mai 1778, s-au împlinit două secole. Două secole ce au purtat, într-un anume fel, amprenta spiritualității acestui geniu universal, firește, de o universalitate în genul baroc, dar surprinzătoare și astăzi prin actualitatea problemelor și aspectelor dintre cele mai diverse care o compun. Căci Voltaire, pe numele său adevărat François-Marie Arouet, născut la 21 noiembrie 1694 la Paris, a fost filosof și romancier, poet și dramaturg, eseist și maestru al genului epistolar, istoric și moralist, scrierile sale, asemenea „unei continue avalanșe”, impunîndu-se Europei timpului său, creînd o școală, adepti și susținători infocați, precum și dușmani și defăimători constanți. „Însăși viața lui Voltaire îi provoacă ameteală”, scrie René Pomeau. În această „amplică comedie” unde este sinceritatea personalului? Între aceste roluri diverse, unde se opreste înslăcîntea?

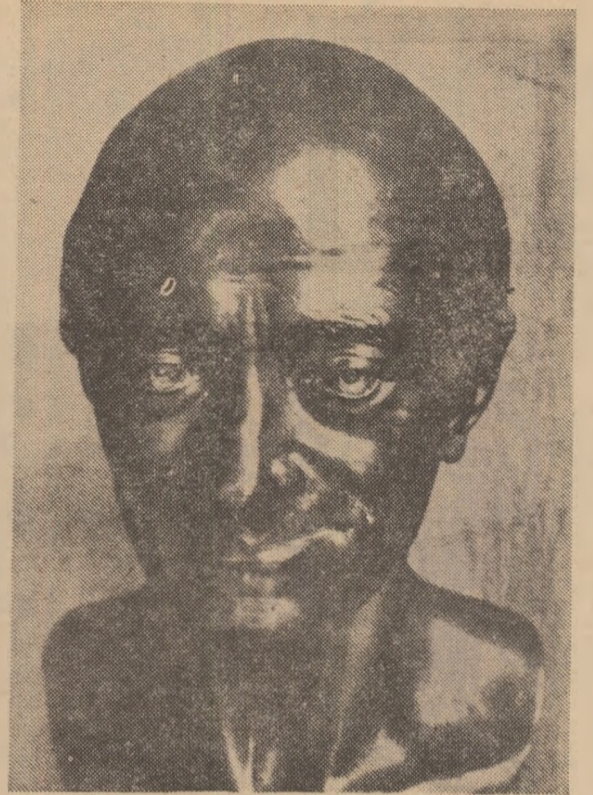
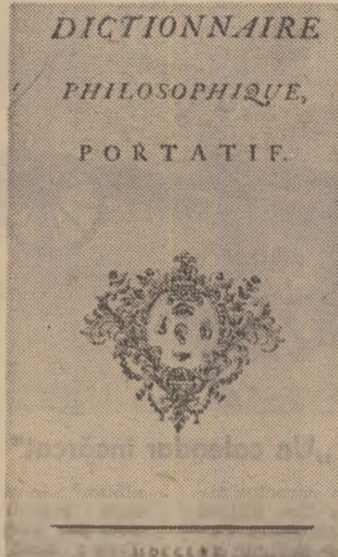
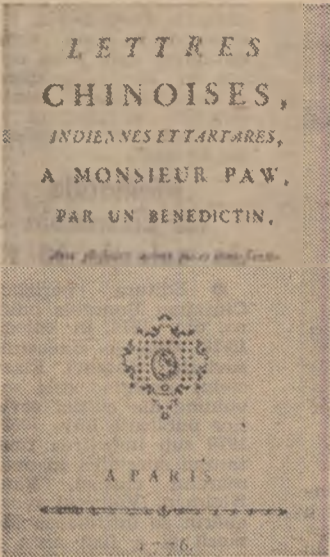
Este, în esență, întrebarea pe care și-au pus-o toți cei care s-au oprit cu surprindere și nestînsă uimire, asupra sutelor de lucrări, incredibil de di-

ferite, alit ca profilul cit și ca valoare literară sau științifică, ce alcătuiesc „patrimoniul cultural Voltaire”. Textele selectate în aceste pagini constituie fiecare în parte, o foarte modestă încercare de a pătrunde esența operelor celui despre care Lamartine spunea că „nu a dat nici o capodoperă literară, excepțind poate genul usor, dar a dat limbii libertatea de stil, și odată cu această libertate, zece limbi în loc de una singură. I-a dat instrumentul polemicii... A creat limba improvizată, rapidă, concisă, a ziaristicii”. Un precursor? Desigur, în mai multe domenii ale literaturii și filosofiei. Dar, mai mult, un precursor al scriitorului modern, angrenat profund în viața socială și politică a timpului... Voltaire, mai mult decît oricare dintre scriitorii contemporani lui, a intuit și a pus în aplicare principiul responsabilității morale și sociale a gânditorului, s-a luptat pe toate căile posibile pentru reforma justiției și a statului, pentru libertățile fundamentale ale omului, pentru toleranță, împotriva bisericii. Cu surisul pe buze, acel suris disprețuitor ce umilea profund pe unii dintre contemporanii săi, Voltaire și-a dominat epoca cu vervă și strălucire, a oglîndit-o într-o operă ce se constituie acum ca o oglîndă fidelă a evenimentelor politice și literare, a pășinilor oamenilor secolului al XVIII-lea. Desigur că, în vastitatea sa, opera lui Voltaire nu poate fi în întregime înțeleasă de către cititorii moderni datorită aluziilor politice și istorice care astăzi pot părea multora prea specioase. Dar ceea ce este cu adevărat perren este, ca siguranță, ceea ce André Maurois numea „prestissimo” lui Voltaire, acel spirit Voltaire care, timp de peste două secole, a fost asimilat de inteligența vie, cu ironia acerbă, cu intoleranța față de abuzuri și nedreptăți.

Mîinile lui Voltaire (mulaj)

SECOLE VOLTAIRE

Masa lui Voltaire —
pictură de Jean Huber

Voltaire — bust in bronz — de Houdon

André Maurois:

■ **EXISTENȚELE** care au făcut vilvă în trecerea lor pe pământ adorm cu greu în liniștea mormintului. Acest *allegretto* strălucitor și dansant ce a fost viața lui Voltaire nu se putea transforma, brusc, în *andante* maestoso. Cîva timp încă prietenii săi regali vor continua să se agite. Frederic al II-lea a comandat bustul gînditorului realizat de Houdon. Ecaterina a II-a a vrut să-i cumpere biblioteca, cerînd această intr-o scrisoare adresată d-rei Denis, „nepoata unui om mare care m-a iubit puțin”.

În Franța, o revoluție pe care n-ar fi aprobat-o (căci era „conservator” și „monarhist”), dar pe care o pregătise teoretic, l-a considerat drept un profet. În 1791, Adunarea Constituanta a ordonat ca resturile pămîntesti ale lui Voltaire să fie duse în Pantheon. În 1814, sarcofagul a fost profanat în condiții misterioase. Nu se știe ce s-a întimplat cu fragilul schelet și „oasele descărnate” care, timp de mai bine de optzeci de ani, suportaseră geniul mobil al Domnului de Voltaire.

A fost un caracter deosebit? Își bătea joc de Regi, dar îi și flata. Predica bisericilor iertarea păcatelor, dar nu-și uita niciodată dusmanii. Era, totodată, generos și avar, cinstit și poltron, fricos și plin de curaj. Îi era foarte teamă, lucru firesc de altfel, de a primi lovituri, dar se băga mereu în afaceri ce-l expuneau la asemenea aventuri neplăcute. Era, la Fernay, asemenea unui iepure în vizuină, dar un iepure bălăgios care, citeodată, în jungla politică, ținea leii la distanță. I-a fost mereu extrem de dificil să reziste tentației unei afaceri promițătoare, dar cu atît mai greu se abținea să nu se amestece într-o treabă primejdioasă.

A fost o mare inteligentă? N-a înțeles prea mare lucru din religie... confundînd creștinismul cu cei care-l deformau. Mereu dornic de a ști, cunoștea mai multă istorie decît matematicienii și mai multă fizică decît istoricii. Își adapta ușor geniul unor domenii extrem de diverse. Firește, ne putem gîndi că asemenea spirite universale nu au o profunzime pe nici un subiect și că, în a vulgariza, se pleacă de la ideea de vulgar, dar acest gînd, în sine, este superficial. Este necesar ca anume sinteze să fie realizate, din timp în timp, și ca scriitorii să prezinte marelui public opera specialiștilor. Altfel s-ar crea o bresă de netrecut între tehnicieni și omul obișnuit. În afară de faptul că termenul clar nu este sinonim cu vulgar decît, poate, în poezie, și iată de ce Voltaire nu e poet decît în romanele sale în care nu se mai exprimă cu claritate.

A avut un suflet deosebit? Întotdeauna, primul său gest era bun și generos. Ura suferința, nu numai în cazul lui, dar și cea a altora, și a făcut mult pentru a evita oamenilor suferințe îngrozitoare și vane. Îi spunea unui prieten care-l văzuse citînd, cu lacrimi în ochi, anumite pasaje istorice: „Ah — spunea — cîți oameni au fost nefericiți și cît sînt ei de plîns! Și asta fiindcă au fost fricosi și proști”. A fost rareori lipsit de inteligență și niciodată fricos atunci cînd a fost vorba de a lupta împotriva torturii și intoleranței. „Da, sînt pisălog — spunea el — și am să fiu așa pînă cînd compatrioților mei o să le dispară prostia din cap”. Putem să fim ulmiți că a fost indulgent față de problema războiului — și ei o formă a torturii — ba chiar dintre cele mai rele, dar trăia într-un timp în care războaiele erau făcute de oameni de meserie, și doar de ei, ceea ce era o metodă relativ inteligentă și oarecum puțin ofensivă.

De ce oare, dintre toți filosofil secolului al XVIII-lea, acest om atît de puțin filosof a apărut drept cel mai ilustru dintre cei aleși? Poate fiindcă, în acel secol burghez și gentilom, universal și frivol, științific și monden, european și mai ales francez, clasic și deja cu o nuanță ro-

mantică. Voltaire a strîns în sine toate acestea, dînd imaginea cea mai completă a secolului... Datorită lui Voltaire, limba franceză, în secolul XVIII, a fost, mai mult ca niciodată, limba Europei și gloria vorbirii, reflectată de oglinda curților europene, înconjurînd cu o surprinzătoare strălucire pe bătrînul de la Fernay.

În sfîrșit și — mai ales — a fost extraordinar de viu iar oamenii care se tem de plictiseală mai mult decît de neliniște, sînt recunoscători celor care-i fac să trăiască într-un ritm mai rapid și mai puternic. Avalanșa de broșuri, de epistole, de romane, de poeme și de scrisori care, din Cirey, Berlin, Fernay, s-a abătut asupra Franței atît de mult timp, conținea și lucruri admirabile și altele triviale. Dar totul era rapid, ușor și, pe arculusul spiritului Domnului de Voltaire, francezii și-au simțit tresărînd sufletul. Poți prefera muzici mai grave, dar aceasta trebuie să fi fost fermecătoare, fiindcă de atît de mult timp oamenii nu se satură de ceea ce a fost așa de bine numit *prestissimo* lui Voltaire.

René Pomeau:

■ **A SCRIE!** Nu abatele Trublet era cel văzut „scriind fără încetare, scriind, scriind...” ci Voltaire. Nevoia de a scrie subjugă într-un mod mai ascuns decît altele, dar la fel de sigur. Atît de mult scris ridică în jurul unui spirit, mai ales un spirit partizan, un labirint invizibil și de netrecut. Către 1750 Voltaire este autorul unei rețele de idei pe care n-o va mai schimba în decursul anilor următori. Totul a fost spus și gîndirea sa este amenintată de scleroză. Dar nu... Pentru Voltaire, totul trebuie spus de la început... Voltaire, omul fără trecut, are un suflet care nu se poate uza. Renaste în fiecare dimineață, nou, tînră mereu la cei optzeci de ani ai săi: glumet, insolent, prost crescut și scolaristic.

Acest om are niste resurse de tărie fizică și morală anormale. Spunea că are nevoie de spații întinse pentru a se plimba. Desigur: ființa sa fizică și morală s-ar pierde dacă nu s-ar putea misca. Așa este Voltaire: nu poate scăpa decît prin mobilitate de inconvenientele unui cîmp de constință strîmt ce este, într-un anume fel, păcatul său primar. Inteligența sa nu sesizează decît obiectele precise și limitate. Practică, în scris, strategia care constă în a-și concentra toate forțele asupra unui singur punct. Gîndeste prin articole. O lucrare ca *Scrisorile filosofice* se prezintă ca o enumerare de articole. Atunci cînd elementele scrierii condamnate vor fi repartizate în *Dictionarul filosofic*, nimic nu va trebui schimbat. Forma specifică voltairiană este pot-puriul din *Mélanges*, dezvoltări pornind de la cuvinte...

În tenui labor: Voltaire trăiește în micul infinit. La Cirey, la Fernay, el este cel care face comenziile de băcănii, de ată, de panglici și ace... Această minucie l-ar imobiliza dacă nerăbdarea sa i-ar permite să stea o clipă la locul, Condamnat la detalii, se irită la apariția lor: sare uluit de repede de la unul la celălalt. Priviți *Eseu asupra moravurilor*: sînt trei tomuri consacrate „lucrarilor mărunte”. Dar, dintr-un lucru mărunț în altul, a parcurs întreg drumul istoriei universale. Voltaire, cel care se simte amenințat de meschinărie, aspiră la orizonturi largi. Îl înțelegem mai bine cînd am văzut Tara sa a Făgăduinței, Fernay. Trebuie, într-o lîmpede după-amiază de vară, să privești de pe terasa castelului peisajul pe care îl lubea atît de mult. Cîmpurile coboară încet spre ridicătura de pămînt ce ascunde Geneva și lacul; dincolo, soarele luminează lantul Alpiilor și, la orizont, se înalță triunghiul înghețat al lui Mont Blanc... Întreg peisajul este cufundat într-o splendidă lumină. Voltaire a fost fericit aici unde mintea

sa părăsea gîndurile strîmte, respirînd în fine în largi dimensiuni. Extrem de pretențios, dar nerăbdător în același timp, Voltaire are nevoie să-și exercite acțiunea asupra unor spații mari. Îi place să se ocupe de imensele imperii ale Orientului: Rusia, India, China... Voltaire are o idee cu totul diferită decît Rousseau asupra fericirii. Cetățeanul din Geneva viscăză să trăiască într-un loc frumos și bine delimitat, locuit de cîteva persoane „după inima lui”. Dar fericirea lui Voltaire este să scape dintr-un asemenea loc. În imaginație, străbate aerul împreună cu printesa din Babilon sau cîtreieră spațiile interstelare în compania lui Micromegas. Cerul lui Newton îl umple de bucurie. Golit de furtunile carteziene, universul gravitației este nemăsurat și simplu. Lumina strălucește din astru în astru, la nesfîrșit, această lumină care răspîndește viață și care este, în concepția lui Voltaire, cea mai puțin inadecvată imagine a divinității...

Voltaire spunea că „nici un filosof n-a influențat nici măcar moravurile străzii unde locuie”. Dar oare el a reușit mai mult decît confratii săi? Voia să distrugă infamul. Între 1765 și 1770, a crezut în succes. Miniștri luminați veniseră la putere chiar în cetățile inamice: Pomhal în Portugalia, Aranda la Madrid, Tanucci la Neapole, du Tillot la Parma izgoneau pe iezuiți și se împotriveau Papei... Și totuși ne-am înșelat dacă, pentru a înțelege influența lui Voltaire, ne-am oprit doar la valorile de suprafață ale politicii. Marea idee a eșuat: multe idei nu se mai pun așa cum era în secolul XVIII. Dar Voltaire a marcat, prin opera sa, în profunzime, „spiritul oamenilor”. Nu este niciodată ușor să măsoară efectele propagandei: este imposibil să izolezi ideile de celelalte forte ce acționează asupra omului. Și cum oare, în ansamblul mișcării filosofice, să evaluezi contribuția personală a lui Voltaire?... A exprimat oare ceea ce mulți simteau în mod nelămurit? Da, și aceasta este responsabilitatea lui. A impus idei pentru că le-a spus, le-a spus într-un mod în care ai fost obligat să le asculti. Prin claritatea exprimării, prin ascuțitul limbajului, atrăgea un public mai larg decît Montesquieu sau Diderot.

Inteligența voltairiană a pătruns peste tot. Rousseau însuși, atunci cînd vorbea despre miracole, își permitea glumele lui Voltaire. A făcut ca superstițiile să devină de nesuportat, abuzuri eclesiastice ce nu vor reinvia niciodată... Și este contestabil faptul că Voltaire a făcut cunoscut în Franța spiritul critic. În epoca romantică, atunci cînd „surisul hidos” este cu desăvîrsire condamnat, idola voltairiană rămîne mereu în suflute ce nu aveau nici o tangență cu lumea lui Voltaire. Un caz tipic este Nerval: amantul mistic se declară „fiul al lui Voltaire”. Această ereditate nu-l va împiedica să se adîncească în speculații dintre cele mai puțin rationale, dar nu-l va lăsa să caute refugiu în doctrina Bisericii.

În sfîrșit, o altă cauză importantă a întărit, în secolul XIX, influența lui Voltaire: opera sa devansa cu puțin Revoluția industrială. Foarte mult timp, condițiile materiale ale vieții rămăseseră aceleasi, sau nu se îmbunătățiseră decît foarte încet. Dar mentalitatea modernă a fost creată de progresele rapide ale industriei, proces ce a început din secolul al XVIII-lea. Centrul de interes a fost deplasat. Marea problemă este acum organizarea tehnică a vieții. Homo religiosus a fost înlocuit de un homo tehnicus doritor de plăcere și plin de încredere în forțele sale. Iar Voltaire a lădat tocmai valorile omului nou: activitate, dispreț față de trecut, aspirație la bunăstare, căutarea folosului social. În era industrială, D. Homais triumfă. A fost calomniat acest personaj plin de merite. Din fericire, el a fost pe deplin reabilitat de Albert Thibaudet. Trăim într-o lume făurită de acest om practic, întreprinzător și inteligent.

Paul Valéry:

■ ÎN fața acestei stări a omenirii care îl face pe om să se înțeleagă din ce în ce mai puțin pe sine, așa cum pare să înțeleagă și să conceapă din ce în ce mai puțin natura, în măsura în care găsește mijloace de acțiune din ce în ce mai puternice, Voltaire și-ar regăsi faimosul suris pe care-l cunoaștem din imagini? Și poate i-ar reveni în minte această frază atît de profundă și înălțătoare, cea mai simplă, cea mai adevărată care a fost vreodată pronunțată asupra geniului uman, deci și asupra politicii sale, asupra progresului științelor sale și a conflictelor: poate ar murmura acest lucru atît de evident: Nu știu ceea ce fac.

Gustave Lanson:

■ ESTE filosoful ce trebuie unei lumi de birocrați, de ingineri și de producători.

Al. I. Herzen:

■ RISUL are ceva revoluționar în el. Fie la biserică, fie în palate, nu se ride niciodată pe față. Servitorii nu au dreptul să ridă de față cu stăpînii. Doar egalii rid între ei. Risul lui Voltaire a distrus cu mult mai mult decît plînsul lui Rousseau.

G. Călinescu:

■ VOLTAIRE a fost socotit de mulți un demon primejdios instituțiilor umane și nu era decît un Mefistofel vesel, util propășirii lor, foarte plin de prejudecăți, repede convertibil și preocupat cu deosebire de succes. El aparține acelei categorii de intelectuali, care își fac o popularitate prin punere de probleme, un neliniștitor al opiniei contemporane. André Gide, cu toate că obsedat de Goethe, repetă pe suprafață îngustă metoda lui Voltaire, care e aceasta: a combate cu violență o stare de lucruri, fără a-i atinge principiile, a te arăta apoi speriat de excesele curentului contrar și a restabili lucrurile, fără a renunța la frondă.

Un documentar realizat de
CRISTIAN UNTEANU

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Henriada — 1723; Istoria lui Charles XII — 1731; Zaire — 1732; Scrisori filosofice — 1734; Tratat de metafizică — 1734; Moartea lui Cezar — 1735; Discursuri despre om — 1738; Mahomet — 1741; Merop — 1743; Zadig — 1747; Secolul lui Louis XIV — 1751; Micromegas — 1752; Poem despre dezastrul Lisabonei — 1756; Eseu asupra moravurilor — 1756; Candise — 1759; Dictionar filosofic — 1764; Filosofia istoriei — 1765.

Dürrenmatt desenează

Poet, dramaturg, romancier și regizor al propriilor sale piese, Friedrich Dürrenmatt și-a descoperit o înclinație necultivată până acum: desenul. Acesta pare să stimuleze imaginația fecundului autor elvețian. „Pentru a-mi desăvîrși unele personaje, simt

uneori nevoia să le desenez” — a declarat Dürrenmatt. O dovadă a acestor preocupări este oferită de desenul de mai sus care reprezintă schița unui afis pentru filmul realizat de Maximilian Schell după nuvela *Judecătorul și călăul*.

Taine — 150

În ultima decadă a lunii aprilie s-au implinit 150 de ani de la nașterea filosofului, istoricului și criticului literar Hippolyte Adolphe Taine (1828—1893). Dintre lucrările sale — de la debutul *Eseu asupra fabulelor lui La Fontaine*, 1853, până la opera sa capitală, *Originile Franței contemporane*, apărută în mai multe volume în perioada 1876—1891 — amin-

tim *Positivismul englez*, Stuart Mill, *Istoria literaturii engleze*, 1864, *Filosofia artei*, 1865 sau lucrarea *De l'Intelligence*, 1870, în care își structura opiniile sale asupra sensualismului și asociativismului englez, definindu-și cunoscuta teză: „la race, le milieu, le moment” — imbrățișată cu entuziasm de Zola, de Paul Bourget, iar în filosofie de Théodule Ribot.

Primul roman al lui Norman Mailer

Primul roman al scriitorului american Norman Mailer, rămas inedit până azi, *Transit to Narcissus*, un voluminos manuscris de peste 760 de pagini, a fost ti-

părit la New York într-o ediție de lux, prezentând facsimilul manuscrisului original, la preț exagerat de 100 de dolari exemplarul.

Alejo Carpentier despre noul său roman

Sosit la Madrid cu prilejul decernării Premiului „Cervantes”, cea mai înaltă distincție literară din Spania, cunoscutul scriitor cubanez Alejo Carpentier a evocat, în cadrul unei conferințe de presă, amintirile ce îl leagă de Spania. Cu acest prilej Carpentier a vorbit despre viitoarea sa carte, ce urmează să apară pînă la sfîrșitul anului în curs. „Va fi — a precizat el — cea mai «ambicioasă» dintre cărțile mele. Prima parte a acțiunii se petrece în Spania anulul 1937, avînd ca protagoniști pe cei aproape 1 000 de cubanezi care, în brigăzile Internaționale, au luptat alături de forțele republicane în războiul civil”.

Premieră la Greifswald

Peter Hacks (autorul piesei *Conversație în casa von Stein despre domnul von Goethe în absența acestuia*) semnează libretul operii *Schuhu și prințesa zburătoare* de Udo Zimmermann, prezentată recent în premieră la Teatrul din Greifswald (R.D.G.).

Scriitorii cei mai traduși

După cum informează una din recenziile editate de publicația „Index Translatiorum”, care apare sub egida UNESCO, scriitorii ale căror opere au fost traduse în cele mai multe limbi, în anul 1977, sînt: Dostoevski (în 44 de limbi), Lev Tolstoi (în 43 de limbi), Jules Verne (în 42 de limbi), Maxim Gorki (în 40 de limbi), Pearl Buck (în 38 de limbi), Balzac (în 37 de limbi), Shakespeare (în 35 de limbi) etc.

Premiul național australian...

...al cercului criticilor pe anul 1977 a fost acordat recent regizorului Liviu Ciulei, pentru montarea piesei *Azilul de noapte* de Maxim Gorki, la Opera din Sidney. Acest premiu obținut de Ciulei se adaugă succesorilor anterioare — așa cum a reieșit din presa de specialitate — din R.F.G. și S.U.A.

la materializarea metaforelor din propria lui operă), interesează pe foarte mulți.

Pe prima pagină a albumului — câteva versuri de Jacques Prévert la dispariția lui Boris Vian: „Și data nașterii / Și data morții lui / Au fost limbaj cifrat / El știa muzică / Și matematică / Și multă tehnică / Plus alte tehnici / Spuneau că face totul după capul lui / Dar nu era așa / După inima lui le făcea / Și inima i-a făcut figuri după figuri / Inima lui revelatoare / Prea a trăi știa / Prea sincer ridea / Prea din plin trăia / Inima i-a bătut / Și-atunci el a tăcut / Și-a lăsat aici iubirea / Prietenii și i-a lăsat / Dar nu i-a abandonat”.

Iar înainte de ultima fotografie a scriitorului și de imaginea sîcriului lui purtat de prieten, aceste versuri de Boris Vian: „N-ai vrea să mor / Pînă nu se vor inventa / Trandafirul veșnic / Ziua de două ore / Marea la munte / Muntele la mare / Sfîrșitul durerii / Ziarele-n culori / Toți copiii bucuroși / Și alte multe forme / Care încă mai dorm în capul / Inginerilor de geniu / Grijiților grădinari / Socialiștilor sociabili / Urbaniștilor urbani / Îngînduraților gînditori”. A fost el însuși „inginer de geniu” („îl plăcea să-și însușească toate tehnicile civilizației moderne cu ajutorul cărora oamenii pot face mai locuibil acest pămînt”. — David Noakes, în monografia apărută în colecția „Clasici ai secolului XX”), ca „grădinar”, și-a presărat opera cu plante fantastice (crinul din inima lui Chloe, bunăoară). Dar Boris Vian și-a folosit nemiapomenita imaginație mai ales pentru a dezarticula și recrea limbajul, străduindu-se „să desprindă patina de pe cuvinte, deformîndu-le și refăcîndu-le după bunul său plac în funcție de organizarea lor semantică, modelînd un vocabular apt să exprime în modul cel mai realist viziunea sa eliberatoare, în același timp realistă, comică și poetică — o lume stranie și familiară” (Françoise Renaudot).

„Voi muri puțin, mult, / Fără pasiune, dar cu interes / Și-apoi, cînd totul se va sfîrși / Voi muri”. Autorul acestor versuri, al romanului *Spuma zilelor* (coperta scăpătoare versiuni românești a acestui text aproape intraductibil — versiune realizată de Sorin Mărculescu și publicată de Editura Meridiane — este reprodusă și ea în album). *Toamna la Pekin*, *Iarba Roșie* etc., știa că trebuie să se grăbească. Orice viață e prea scurtă. A lui nu i-a ajuns nici măcar pentru a se cunoaște pe sine așa cum aveau să-l vadă alții.

Felicia Antip

„Un calendar încărcat”

Astfel e caracterizată activitatea din ultima vreme a cîntărețului Patrick Juvet — desigur nu și fără finalități publicitare. Printre alte detalii: ultimul său album, în engleză (*I love America*) „a apărut simultan în Europa și în cele două Americi”. „numeroase emisiuni la radio, la T.V., îl așteaptă în țări francofone”; în iunie, „va produce un nou

Lewis Carroll, scrisori și poeme

Noi documente, noi date vin să îmbogățească dosarul Lewis Carroll, scriitorul prieten al copiilor. De curînd a fost publicat la Londra volumul *Letters to his children, Phantasmagoria and other poems*, care, pe lângă scrisori, cuprinde o serie de poeme ale scriitorului, rămase în umbra popularității dobîndite de Alice.

Cea mai tină autoare

La cinci ani și jumătate, cînd copilul ascultă încă povești, Janet Aitchinson, o fetiță din Anglia, a scris ea însăși o poveste, care a și fost tipărită, în anul 1969, sub titlul — *The Pirate's Tale*, de Editura Penguin. Evenimentul e orîvit ca un record, Janet rămînînd cea mai tină autoare din lume.

Shakespeare și Brecht la Weimar

„Zilele Shakespeare 1978”, care s-au desfășurat recent la Weimar, în R.D.G., au avut ca temă relația dintre creația shakespeariană și cea brechtiană. Problema a fost discutată în două grupe de lucru, care s-au ocupat de „incitațiile operei shakespeariene pentru Brecht” și „teatrul lui Shakespeare și estetica lui Brecht”.

Memoriile lui Eisenstein în colecția 10/18

Editura pariziană Christian Bourgeois publică, din 1974, în colecția 10/18, *Operele cineastului sovietic Serghei Eisenstein*, preluînd cele șase volume ale ediției sovietice publicate între 1963—1970 sub îngrijirea reputatului specialist în opera marelui cîncast, Naum Kleiman. Volumul recent apărut se intitulază *Memorii* și a fost scris aproape în întregime în 1946, cînd Eisenstein se afla în spital după un infarct. Mai puțin autobiografic, volumul este totuși o „călătorie” în propriul său trecut, de la primele amintiri ale unui băiat din Riga, care vede la Paris, în 1908, filmul lui Meliès și care devine celebru la 27 de ani cu *Potemkin*, pînă la expulzarea sa din capitala franceză de către poliție, în 1930.

Omagiu lui Rossellini

Recent, pe „France 3” s-a comemorat împlinirea unui an de la moartea marelui regizor italian, părintele neorealismului, Roberto Rossellini. Fosta lui soție, Ingrid Bergman, fosta lui scenaristă, Françoise Giroud, și prietenii săi, F. Truffaut și F. Fellini, i-au omagiat, în seara zilei de 25 mai, pe cel ce a realizat, între altele, *Roma — oraș deschis*.

Alexei Arbuзов — 70

La 26 mai Alexei Arbuзов, cunoscutul dramaturg sovietic, a împlinit 70 de ani. Una din cele mai recente piese ale sale, *Comedie de modă veche*, este prezentată cu deosebit succes în numeroase teatre din lume (printre care și Naționalul bucureștean), în Marea Britanie, Statele Unite, Olanda, Suedia. În Franța, piesa, prezentată sub titlul *Vaporul spre Liepaja*, a deschis stagiunea 1977—1978 la Comédie des Champs Elysees, beneficiînd de o interpretare strălucită: Edwige Feuill-

lère și Guy Tréjan. În ultimul număr (233) al revistei „Lettres sovietiques”, dramaturgul își împărtășește considerațiile, deosebit de favorabile, în legătură cu spectacolul parizian precum și impresiile despre diferite manifestări culturale pe care a avut prilejul să le vadă în capitala Franței. În încheiere, mărturisește: „Viața își urmează cursul. Criteriile se schimbă, teatrul evoluează, dar Parisul rămîne Paris, un oraș etern în care orice călător se simte fericit”.

Paloma Picasso

Nu de mult, Paloma Picasso, fiica celebrului Pablo, s-a căsătorit cu autorul dramatic argentinian Rafael Lopez Sanchez. Bineînțeles, majori-

tatea magazinelor ilustrate din Occident au publicat instantanee cu „tinăra pereche”. Iată una, după elvețianul „Le nouvel illustré” (din 17 mai 1973).

Poezii, basme și legende afro-antileze

Giles Sala, originar din Insulele Antile, s-a consacrat valorificării patrimoniului cultural afro-antilez. Recent, el a editat un album de discursuri intitulat *Poèmes, contes et légendes d'Afrique et des Antilles* (Capriccio 37015/33). Giles Sala le recită el însuși, pe un fond de muzică tradițională africană. Printre au-

torii versurilor și textelor în proză care alcătuiesc discursurile: Léopold Sédar Senghor, Guy Thiolien, Bernard Dadié, Camara Layé etc. Mesajul principal: între folclorul african și al diasporei negre, în ciuda vicisitudinilor istoriei, trunchiul comun dăinuie, etern și viu.

AM CITIT DESPRE...

Boris Vian, așa cum a fost

POTI să afli despre cineva cine a fost. Poti să-l studiezi viața, mediul social, împrejurările existenței. Poti cerceta influențele pe care le-a suferit. Poti, în cele din urmă, să înțelegi de ce a creat o anumită operă. Căci nu opera o înțelegi, îl înțelegi pe omul care a creat-o și mă tem că trebuie să începi prin a iubi opera pentru a ține să cunoști omul”, recomandă Boris Vian, în 1953, într-o „revistă a presei” publicată în „Jazz Hot”. Avea, pe atunci, 33 de ani, peste șase ani urma să moară — pentru că a uitat să-și ia medicamentele, sau (și) pentru că nu ținu seama de recomandarea doctorilor de „a trăi sezînd”, sau (și) pentru că s-a enervat peste măsură la avanpremierea filmului *Voi sculpa pe mormintele voastre*, infidel turnat după romanul cu același titlu semnat „Vernon Sullivan” (nume imprumutat de Vian de la doi prieteni, jazzbandiștii Paul Vernon și Joe Sullivan) și tradus chipurile de el din „americană”, un „canțular” care avea să-l coste nu numai o sută de mil de franci amendă, plus scandalul de rigoare, ci și stima criticilor pînă la sfîrșitul vieții. Cîtă vreme a trăit avea sentimentul că scrie doar pentru cîteva sute de cititori, că adevărata lui vocație, contrariată de avizul medicilor, este de a fi trompetist de jazz. că cel mai grozav lucru este să nascocesc și să mestorești obiecte insolite, obiecte-jocuri de cuvinte, dacă nu chiar un „pianococtel” măcar un „scaun pliant”, în sensul că piciorul lui imită mișcarea genuflexiunii.

Abia după ce a murit, „Boris Vian a devenit Boris Vian” (Raymond Queneau).

Mi-a căzut în mină **A fost odată Boris Vian**, de Françoise Renaudot, un adevărat album de familie, adică o colecție de fotografii începînd cu pantalonasii scurți și cu verșoarele, ceea ce, prin definiție, nu interesează decît pe intimi și rude și pictisește de moarte restul lumii. Familia spirituală a celor care, iubind această operă, țin să cunoască acest om, este însă, astăzi, atît de extinsă, încît albumul, cu pozele lui banale și cu pozele lui insolite (lui Vian îi plăcea să pozeze împingînd histrionismul pînă la pastîșarea situațiilor și

Celebrități muzicale

● Evocarea celebrităților artistice de odinioară este, desigur, oricând binevenită, mai ales cînd „documentele” par a fi inedite. Astfel sînt aceste două fotografii publicate în deja citatul „Le nouvel illustré”, din 17 mai, re-

prezentînd: prima pe Camille Saint-Saëns (în dreapta), celebrul compozitor francez, venit special la Mézières pentru a patrona reprezentarea operii *Orphée de Gluck* (era în 1911); cea de a doua fotografie îl înfățișează (de la stînga la

dreapta) pe Honnegger, Jean și René Marox (cu acesta din urmă, Honnegger a montat, tot în sala teatrului helvetic din Mézières, patru spectacole: *Regele David*, *Judith*, *Frumoasa din Medon* și *Carol Temerarul*).

Jurnalul lui Elias Canetti

● La Editura Albin Michel a apărut volumul **Teritoriul omului** de Elias Canetti (n. 1905 la Rusciuk), jurnalul scriitorului din perioada 1942—1972. 368 de pagini de impresii, reflecții, însemnări ale autorului cunoscutului roman *Orbirea* (tradus și în limba română).

Poezia cubaneză azi

● Numerele 22/23 pe 1978 ale revistei trimestriale „Sud”, fondată de poetul Jean Malrieu (1915—1976), sînt consacrate temei **Revoluția poetică și poezia revoluționară**, (1956—1977), un adevărat tablou al poeziei cubaneze actuale. Introducerea, selecția poeziilor și notelor aparțin lui Benito Pelegrin care relevă publicului, în ediție bilingvă, mai mulți poeți din Cuba: Nicolas Guillén, Rivera Rodríguez, Eliseo Diego, Miguel Barnet, Victor Casaus, Roberto Diaz.

Expoziție de carte sovietică în R.F. Germania

● În mai multe orașe din R.F. Germania este prezentată o interesantă expoziție de carte sovietică. Manifestarea constituie replica expoziției de carte din R.F. Germania prezentată anul trecut la Moscova, Leningrad și Kiev.

„Istoria literaturii pentru copii în Franța”

● Literaturii pentru copii i-au fost consacrate, în Franța, în decursul timpului, numeroase studii și monografii. Printre cele mai importante se numără lucrările lui Paul Hazard (1923), Jean de Trigon (1950) și Isabelle Jan (1969). Acestea li s-a adăugat recent lucrarea lui François Caradec — *Istoria literaturii pen-*

tru copii în Franța, apărută în Editura Albin Michel. Pe lângă o biografie exhaustivă, lucrarea cuprinde capitole asupra genurilor literaturii pentru copii, precum și secțiuni speciale consacrate autorilor celor mai reprezentativi: Perrault, Contesa de Segur, Jules Verne, Robert Desnos etc.

Cărți tipărite și nescrise

● Romanțierul francez Nicolas Restif de la Bretonne (1734—1806) a publicat 200 de romane. Un adevărat record, mai ales pentru acle vremuri. Ineditul cazului constă

însă în altceva: 150 din romanele sale n-au fost scrise, ci de-a dreptul tipărite. Romanțierul era zețar și-și culegea singur textele pe măsură ce le clabora.

Huysmans, scrisori inedite

● La Editura Droz au apărut, în îngrijirea lui Louis Gillet, scrisorile inedite ale lui J.K. Huysmans adresate prietenului său, scriitorul olandez Arij Prins, în perioada

1885—1907, ceea ce contribuie la o mai bună cunoaștere a prea puțin cunoscutului autor al lui *A rebours*, corespondența cuprinzînd numeroase referiri la gestația operei sale.

Mozart: un studiu complet

● Editura Desclée de Brouwer a reeditat o lucrare scrisă de doi muzicologi francezi din secolul trecut, Théodore de Wyzewa și Georges de Saint-Foix, intitulată **Mozart, viața sa muzicală și opera sa**, care avea, în ediția originală, cinci volume, regrupate acum în două tomuri. Este restituit astfel publicului contemporan studiul rămas pînă azi cel mai complet cu privire la personalitatea și creația lui Wolfgang Amadeus. Pentru realizarea ei, Wyzewa a explorat bibliotecile și colecțiile întregi la München, Viena, Berlin și Salzburg, descoperind manuscrisele originale ale unor texte și scrisori care fuseseră amputate sau falsificate după moartea compozitorului. Mozart — umanist și uman, aceasta este imaginea ce se de-

gajă din cele două tomuri, fiecare de cite o mie de pagini. În imagine: Mozart la 12 ani, di-

Primul teatru din Mozambic

● La Maputo a fost înființat primul ansamblu teatral de amatori din Mozambic, alcătuit din învățători, muncitori și foști partizani. De un mare succes de public s-a bucurat piesa *Liberatarea*, lucrare colectivă a patru dintre membrii ansamblului, care prezintă evenimentele dramatice ale războiului purtat de poporul mozambican pentru cucerirea independenței naționale.

Manuscris chinez

● Un prețios manuscris chinez pierdut cu 1200 de ani în urmă a fost descoperit la Șanghai într-un anticariat. Este vorba de cel de al 23-lea volum al *Cărții Divinației* din timpul dinastiei Tang (619—907 e.n.).

„Papyrus Priss”

● După toate studiile și cercetările efectuate pînă în prezent, se apreciază că cea mai veche carte din lume este manuscrisul *Papyrus Priss*. Alcătuit din diferite maxime, volumul *Papyrus Priss*, este adăpostit în tezaurul Bibliotecii Naționale din Paris.

METRO

■ CE altceva decît o mare mulțime grăbită și tăcută, formată din mii, din milioane de inși necunoscuți unii altora, indiferenți unii altora. urmindu-și fiecare calea sa misterioasă și înspăimîntată, poate da naștere aceluia sentiment de părăsire acută, de pustiu ascuțit, de singurătate ce trebuie ținută, revărsată cumva, undeva ca să nu-și spargă invelişul de carne dureroasă care abia o mai poate conține? Care dintre singurătățile pămîntului, care dintre singurătățile istoriei se poate compara cu singurătatea dintr-un mare oraș modern? Ce munți pustii, ce deșerturi, ce mări nestrăbătute de om sînt în stare să izvorscă o mai mare singurătate decît cea dintr-un metru supraaglomerat, vînd de zgomotul roților, șinelor, macazelor de oțel și ținînd de tăcerea grozavă a necomunicării?

Imi omintesc mai ales ora aceea de după amiază înaintată, cînd oboseala unei întregi zile de lucru, sau de căutări, sau de studiu, sau de plictiseală, sau de disperare desenează pe fețe linii întretăiate expresiv și savant sub lumina lăptoasă, cenușie a neonului, iar aglomerația transformă coridoarele subpămîntene ale Parisului în spațiu de deplosare, hipnotică parcă, a unor nesfîrșite coloane de oameni înaintînd cu viteză, unul lingă altul, unii prin direcția de mers ca printr-o cauză comună, nesfîrșite coloane ale unei manifestații abulice și subterane, al cărei singur sens este viteză, a cărei singură scuză este graba. Mă lăsăm dusă de coloana aceea de demonstrații posedată isteric de grabă cum erau posedate istericele evului mediu de diavol, mă lăsăm rostogolită pe direcția *Porte de Clignancourt*, și apoi înapoi pe direcția *Porte de Orleans*, și apoi de-o curmeziș pe direcția *Porte de Vincenne*, și ori încotro lunecam, în jurul meu alerga ca în somn o întreagă mulțime tăcută, grăbită, privind înainte sau în pămînt, niciodată în jur, indiferentă, alienată de orice nu era misterioasă sa viteză, atentă numai la misterioasa sa direcție.

Există în viață momente în care sentimentele primesc consistentă asemenea lucrurilor. În metrul parizian, singurătatea mea și a celorlalți mă sufoca brusc, într-un fel violent și intolerabil, incit simțeam nevoia să o smulg din mine, să fac un gest prin care s-o interzic, să ating pe cineva, să vorbesc cuiva. Dar în jurul meu nu erau decît mii, zeci de mii, sute de mii de ființe care mă depășeau grăbite și cenușii, nelăsînd între mine și ele loc și timp nici măcar unei priviri, aparținînd altui regn, sau altui somn la marginea căruia imi era cu disperare urit.

Ana Blandiana

Sport

Pe o vioară de camfor

■ PLOUĂ mereu. Inima de mesteacă n-a lunii mai își sună cîpele cu frunză de la Dunăre și cu căni de pelin băut în gura picții. Trag nădejde că iunie ne va așeza sub un cer de lemn polcit. Acum în Argentina-ncepe iarna, dar frigul ce se lasă la Buenos-Aires nu ne-ar fi găurit pielea, spune-un trandafir afurisit de înalt, care strînge în portir mă-tăniile azvirlite din gușă de păsărire dimineții.

Rămăși să scormonim cu degetele julite în ochii cenușei de acasă (cînd galbeni spre stîngere, cînd plumburii spre risipire) ne bucurăm și dăm din amintirea cozii cînd vedem că duminicile trec și din ec în ce mai multe echipe de A se îngrămădesc pe buza gropii. Dar ca unul care m-am născut pe margine de baltă, am copilărit, scufundîndu-mă cit e vara de lungă și încă vreo citeva săptămîni pe deasupra în gîrla Buzăului și mi-am chinuit doi ani de tinerete în orașul Galați, trebuie să plătesc întîi un ban de argint, din cei ce se aruncă la întîmpinarea prinților, echipei Gloria Buzău care-a pus piciorul pe pămîntul făgăduinței. Ion Ionescu, gloria de altădată a Giuleștiului, l-a învins pe Constantin fără ascunzîșuri și poveni ținute noaptea. Urit e faptul că F.C. Galați a fost învinsă înainte de-a intra în teren chiar de un jucător al său. E vorba de Deselnicu, despre care Ștefan Covaci mi-a mărturisit, murînd de ris, că n-a jucat împotriva Buzăului, fiindcă a cerut și n-a primit o șalupă plină cu bani. Bine

a făcut Galațiul cînd a dat cep la șalupă și a scufundat-o. Căci și eu, dacă aș fi avut vreedată banii ăștia, preferam să-l rup mărunț decît să-i dau lui Deselnicu un leu. Am auzit că în fotbal se dau din cînd în cînd bani mincinoși. Hai să zic c-aș fi de acord cu dania — dar în mina cui puneți, fraților, gologanul ăsta sus-tras pe cele mai întortochiate căi?

Divizia A ne-a oferit duminică, lingă cimitirul din Ghencea, un meci de mare angajament și uncoi de mare frunusețe. Steaua, transformînd ploaia în vijelie, cum de mult n-a mai făcut-o, a reușit să-i supună pe Balaci, Cămătaru, Beldeanu și să-l bage-n blană de miel în ajunul Paștilor pe portarul Lung, om cu neamuri în Argentina, după părerea lui Covaci. Antrenorul Argentinei s-a exprimat astfel față de un Lung al lui: „mă, eu te-am pus acolo ca să aperi mingile trase pe spațiul porții, nu să-mi aduci mingile din afară și să le bagi în plasă, marș afară că poarta singură se apără mai bine!”

Pin-acum a fost cum a fost, dar începînd de azi vom trăi două necazuri: vedem echipele calificate în turneul final al Campionatului mondial jucînd ce nu prea știm noi și-i vedem și pe-al noștri jucînd ce-au uitat ăia. Inchei ca să ascult cum pe o vioară de camfor scoate muguri verzi cîntecul ce-l spune ploaia.

Fănuș Neagu

Lirică din Nigeria

Wole Soyinka

Se va lipi de-nțuneric
pînza de păianjen

Se va lipi
ca o aripă uscată de muscă
aidoma aromatei călduri a pămîntului.

Va răsufla
ca ecoul glasurilor vii
ale morților din morminte.

Va miroși
ca vîntul ce poartă din pămînt
praful uscat al amintirilor.

Va aluneca
aidoma jocului licuricilor —
păienjeniișul des al secolelor...

John Pepper Clark

Ibadan

Ibadan,
improșcînd benzina
și aur — aruncat și risipit
printre șapte coline ca un porțean
spart în soare.

Okigbo Christofer

Idoto

Stau gol
în fața ta, mare Idoto,
în fața prezenței tale lichide,
minune
care se sprijină pe-o rază
pierdută-n legendă.
Descuț aștept pierdut sub a ta putere,
paznic al cuvîntului — parolă la poarta cerului.
Din profunde adîncuri strigătul meu se trage și
cheamă...

În românește de Nicolae NICOARA

LAOS. VIENTIANE. Tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu, împreună cu tovarășii Kaysone Phomvihane și Sutanuvong la spectacolul artistic prezentat în onoarea înalților oaspeți români

Lîngă inimile noastre

■ AM reparcurs, pe un traseu luminat de cea mai semnificativă prezență românească, un drum pe care filele istoriei recente îl primesc, îl înțeleg și îl vor transmite ca pe un moment de raportare constructivă la cele mai nobile idealuri ale păcii, colaborării, solidarității și prieteniei. Drum prin civilizații milenare, constelate cu opere dintre cele mai active ale contemporaneității, călătoria pe care am urmărit-o cu intensă participare în aceste zile ne-a prefigurat orizonturi și înțelesuri la care aderăm ca oameni ai acestei țări, ca semnatari ai mesajului pe care fiul cel dintîi al națiunii l-a purtat cu sine în fiecare dintre țările socialiste ale Asiei, cuprinse în acest itinerar de inimă și de ideal.

Mijloacele de informare ne-au adus imaginile stimei deosebite față de poporul român, al prețurii rolului pe care România, conducătorul său le au în slujirea celor mai nobile țeluri ale umanității.

Pe această vibrantă hartă a lunii mai 1978, pe care Pekin, Phenian, Hanoi, Vientiane, Pnom Penh inscriu repere ale ospitalității și stimei deosebite, noi, trăind orele călătoriei în acest oraș din Cimpia Română, ne-am simțit implicați, în fiecare secundă, în conținutul acestei călătorii, știind că relațiile de trainică prietenie cu aceste popoare cunosc astfel momente de sinteză și de noi orizonturi.

În anumite clipe am rețrăit eu insumi un peisaj, o atmosferă — cu deosebire atunci cînd, din memorie, s-au suprapus clipele trăite la depărtare, clipele unor întîlniri anterioare cu comori de artă și cu fapte contemporane cunoscute în acele locuri. Cu gîndul poate la Canton, poate la Hanceu, poate la aștepta alte popasuri ale acestor contacte de profundă consonanță sufletească, am simțit eu insumi mai limpede cum și de ce în aceste zile multimi de oameni au ținut să dea expresie sentimentelor lor pentru țara de unde vin înalții soli, pentru cuvîntul și fapta României în soluționarea problemelor vitale ale lumii de azi.

Popoare cu o patetică istorie au adus înalților oaspeți români omagiul rezonant a ceea ce se simte azi, pînă departe în lume, în fața actelor unei națiuni, în contactul direct cu omul care întruchipează virtuțile și aspirațiile acestui popor, el însuși de două ori milenar. Am simțit, în aceste zile, că rodnicile contacte de la stat la stat, de la partid la partid, de la conducători la conducători sînt dialoguri pe care le poartă inimile și gîndurile a milioane și milioane de oameni. Cu ochii luminați de primăverile românești, am venit în întîmpinarea înalților noștri soli cu sentimentul că ceea ce înfăptuim și năzuim a fost receptat, cunoscut și mai temeinic, pe îndepărtate meleaguri ale Asiei, de către peste un miliard de oameni ai planetei. E un sentiment copleșitor acesta: România are pretutindeni prieteni, iar în aceste zile de mai, inimile a peste un miliard de oameni au bătut limpede și frățesc lîngă inimile noastre.

Mihai Negulescu

Înaltul prestigiu

■ OPINIA publică internațională apreciază, pe drept, vizitele președintelui Nicolae Ceaușescu în diferite țări ale lumii ca o înaltă solie de prietenie a poporului român. În aceste acțiuni se concretizează idealurile tuturor fiilor patriei noastre socialiste, fără deosebire de naționalitate.

Urmărind în paginile presei și pe ecranul televizoarelor momentele cele mai semnificative ale recente vizite a președintelui României în țări socialiste din Asia, am avut din nou prilejul să mă conving de înaltul prestigiu în lume al României socialiste, prestigiu făurit de președintele Nicolae Ceaușescu, personalitate proeminentă a vieții politice internaționale. Am urmărit cu multă satisfacție primirea triumfală care i s-a rezervat conducătorului partidului și statului nostru pe tot acest itinerar asiatic, am citit și am ascultat toasturile și cuvîntările sale, totdeauna încărcate de strălucite idei, de inteligență, și m-am bucurat din toată inima. La adresa politicii de pace a patriei noastre au adus elogii prin nesfîrșite urale și aplauze milioane și milioane de oameni de pe pămîntul Chinei, al Coreii democratice, al Vietnamului unit, al Laosului și al Kampuchiei.

Mesajul de pace și prietenie transmis de România prin președintele său, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cuprinde în chip indubitabil principiile de bază ale politicii noastre externe, care proclamă independența, suveranitatea, respectul reciproc, neamăstecul în treburile interne ale altor state — principii care găsesc tot mai mulți adepți în lumea contemporană și față de care popoarele recent eliberate de sub dominația colonială manifestă atracție deosebită.

Sînt și acum sub impresia unei asemenea solii de pace a poporului român purtată cu strălucire de președintele Nicolae Ceaușescu în primăvara anului 1972, cînd am avut deosebitul privilegiu să-l însoțesc, în calitate de trimis special al ziarului „Előre”, pe iubitul nostru conducător, în vizita pe care a făcut-o în opt state din Africa. Citind acum mesajele de solidaritate ale poporului nostru adresate popoarelor prietene din Asia care au pășit pe calea socialismului, îmi stăruie în auz cuvintele rostite de președintele Nicolae Ceaușescu cu șase ani în urmă în fața membrilor coloniei române din Zambia: „Ca reprezentanți ai unei țări socialiste, demonstrăm că este posibil să se stabilească în lume, între oameni, între popoare, relații cu totul noi, opuse vechilor relații pe care le-au promovat — și le promovează încă în unele țări — colonialiștii și neocolonialiștii”.

Este firească emoția cu care am ascultat aceste cuvinte memorabile acolo, departe de patrie, ele fiind expresia trăsăturilor fundamentale ale unui popor iubitor de pace dornic să promoveze în lumea contemporană relații noi, echitabile, bazate pe justiție și progres. Viabilitatea acestor relații o confirmă cu prisosință și recente vizite de prietenie ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, vizite al căror rezultat ne umple nouă, tuturor fiilor României socialiste, inimile de mîndrie.

Barabás István

Cuvînt și faptă

■ ÎN totalitatea lor, principiile de politică externă ale României exprimă modul matur, responsabil, profund angajat al țării noastre de a participa, sub semnul consecvenței, la statornicirea unui climat internațional care să îngăduie popoarelor o dezvoltare și o viață libere, ferite de orice amenințare, de orice imixtiune — pe de o parte, iar pe de alta, o cunoaștere reală și o apropiere prin intermediul valorilor materiale și spirituale de cea mai autentică esență umanistă.

Am recunoscut cu satisfacție materializarea strălucită a acestor principii în vizitele pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu, ctitorul politicii externe românești, aflat în fruntea unei delegații de partid și de stat, le-a făcut în țări prietene, de care ne leagă destinul comun al construirii unei societăți noi, precum Republica Populară Chineză, R.P.D. Coreeană, Republica Socialistă Vietnam, Republica Democrată Populară Laos, Kampuchea Democrată. Întîlnirile la înalt nivel au constituit momente semnificative, de vast relief, în cronica relațiilor de prietenie și colaborare ale României socialiste cu aceste state; urmărindu-le cu mare interes, am avut imaginea materială, palpabilă a ideilor de avangardă și solidaritate militantă, de angajare revoluționară, de acțiune comună în sensul păcii, pentru un climat internațional care să permită popoarelor împlinirea nestînjinită a aspirațiilor lor legitime de progres și prosperitate. Cuvintele de prețuire adresate de gazde la adresa șefului statului român, a secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, le-am receptat cu bucuria leagătimă a omagiului adus unei țări întregi, unui întreg popor. Manifestările calde, pornite din inimă, ce au avut loc de-a lungul traseelor urmate de înalta solie românească au fost tablouri de adîncă și înălțătoare expresivitate, relevînd sentimente trainice de prietenie pentru conducătorul poporului nostru, pentru națiunea noastră socialistă. Am văzut în toate aceste manifestări exprimarea stimei, a înaltei considerații față de istoria prezentă a României pe care poporul ei, strîns unit în jurul partidului, o construiește.

Vizitele au pus în lumină, încă o dată, concordanța deplină dintre principiile politicii externe ale României socialiste și acțiunile sale practice. Pentru țara noastră, a le afirma și a le reafirma înseamnă — după cum demonstrează permanent realitatea — o trecere necontenită de la cuvinte la fapte. Acest lucru spune mult în lumea de azi, în care neconcordanțele pun încă destule bariere în calea apropierii și încrederii dintre popoare.

Iată de ce România constituie un exemplu și în acest sens. Ideile reliefate de aceste vizite, idei ce se înscriu atît în planul relațiilor bilaterale, cît și în cel general, al lumii de azi, sînt ale noastre, ale tuturor, sub zodia lor trăim și creăm, acționăm și gîndim.

Florin Costinescu

„România literară“

Săptămînal de literatură și artă editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România
Director GEORGE IVAȘCU

